

กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชน
นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

คันธมาลี บุญประสิทธิ์

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมศึกษา

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชน
นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชน
นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย”
ของ คันธมาลี บุญประสิทธิ์
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

หัวหน้าภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

ชื่อเรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชน นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย
ผู้วิจัย	คันธมาลี บุญประสิทธิ์
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์
ประเภทสารนิพนธ์	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2567
คำสำคัญ	การกิจกรรมการเรียนรู้, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสุโขทัย, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, เยาวชนนักสื่อความหมาย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ความรู้ และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือเขตพื้นที่อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม 2) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม 3) การสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสรุปอุปนัย โดยบันทึกพรรณนาและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และเนื้อหาจำนวนมาก เวลาในการเรียนมีจำกัด ทำให้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีข้อจำกัด และการขาดแคลนครูที่มีความรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ ทำให้ขาดความพร้อมของครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมผ่านการเรียนรู้ที่เพื่อพัฒนาพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning จากการสังเกตผู้เรียนในการทำกิจกรรม

มีความตั้งใจอย่างมากในการสร้างสรรค์ผลงานสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยให้คนภายนอก
ได้รู้จัก ผู้เรียนเกิดความเป็นอิสระในการปฏิบัติทักษะในการถ่ายทอดเรื่องราวเอง ส่งผลให้เกิดความสุข
สนุกสนานในการทำกิจกรรม และได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัย
โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสิ่งนี้จะเอื้อต่อการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

Title	COMMUNITY-BASED HISTORY LEARNING ACTIVITIES TO DEVELOP SUKHOTHAI HISTORY YOUTH COMMUNICATORS AMONG PRIMARY SCHOOL YEAR 4 STUDENTS IN SCHOOLS WITHIN THE ARUNOTHAI NETWORK, SUKHOTHAI PROVINCE
Author	Khanthamali Bunprasit
Advisor	Assistant Professor Atchara Sriphan, Ph.D.
Academic Paper	M.Ed. Independent Study in Social Studies - (Plan B), Naresuan University, 2024
Keywords	Learning activity package, The local history of Sukhothai Province, Community-based model, Youth Communicators

ABSTRACT

This research aimed to develop community-based learning activities in Sukhothai history to cultivate young historical interpreters at the Grade 4 level in schools within the Arunothai network in Sukhothai Province. It employed a qualitative research methodology, with key informants including students, local historians, and experienced teachers. The research was conducted in Kong Krailas District, Sukhothai Province. The research instruments consisted of: (1) participatory observation, (2) in-depth interview guidelines, and (3) a set of learning activity packages. Data were collected through document analysis, participatory observation, and in-depth interviews. Data analysis was carried out using inductive reasoning with descriptive recording, and the credibility of the data was validated using methodological triangulation. The findings revealed current problems in historical learning management, including students' lack of interest in the subject, an overwhelming amount of content, limited instructional time, and a shortage of qualified history teachers. These issues have hindered the effectiveness of history instruction. To address these challenges, the researcher developed a community-based learning model through the activity "Telling the Story of Sukhothai," which aimed to enhance historical interpretation skills among Grade 4 students. The results indicated that the

“Telling the Story of Sukhothai” activity effectively developed students’ skills as historical interpreters. It fostered active learning, as students showed high levels of engagement and creativity in producing historical communication materials. They exhibited independence in storytelling, resulting in enjoyment, enthusiasm, and meaningful learning experiences gained directly from the community-based study of Sukhothai history.

อังกฤษ

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทร์แดง ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ ดร.ปริญญา สร้อยทอง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ที่ได้ให้ความกรุณาคำชี้แนะในการแก้ไขปรับปรุง ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการค้นคว้าอิสระ ด้วยความเอาใจใส่ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญฉรา ศรีพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ของการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ตลอดจนปรับปรุงและแก้ไขงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นจนการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณา ให้คำแนะนำ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เป็นอย่างดีในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ถูกต้องให้ถูกต้อง และสมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ตลอดจนครู อาจารย์ ทุกท่านและนักเรียนทุกคน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่คอยให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระ อีกทั้งขอขอบคุณทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังในครั้งนี้ ที่คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุนการศึกษา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ บิดา มารดา คณาจารย์ และสถานศึกษาที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาและความรู้ให้กับผู้ศึกษาค้นคว้า จนได้จัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

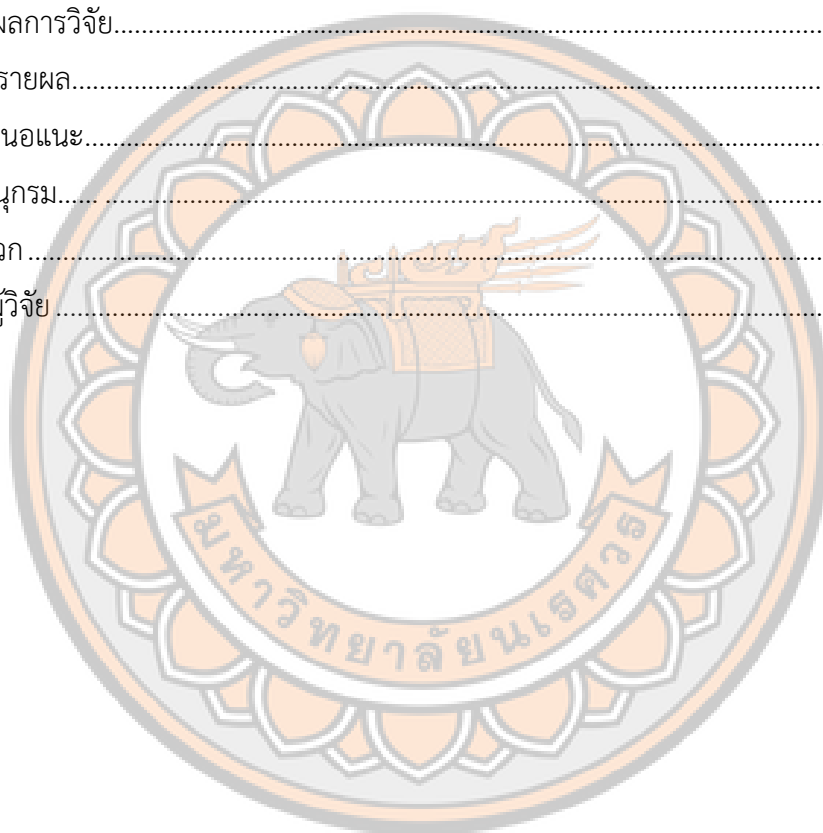
คันธมาลี บุญประสิทธิ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
ประกาศคุรุสภา	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ของงานวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็น.....	10
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	24
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย.....	35
ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ตรวจสอบข้อมูล.....	56
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	58
สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์	58
แนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์.....	63

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมาย	
ด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	66
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้าน	
ประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	80
ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยที่สามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของ	
ตนเองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แหล่งประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน.....	81
บทที่ 5 บทสรุป.....	85
สรุปผลการวิจัย.....	87
อภิปรายผล.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	93
ภาคผนวก.....	97
ประวัติผู้วิจัย.....	140

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงสาระการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.1	27
ตาราง 2 แสดงสาระการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.2.....	28
ตาราง 3 แสดงสาระการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.3.....	29

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กลยุทธ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ แบบ Active Learning	23
ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51
ภาพ 3 สรุปขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย.....	57
ภาพ 4 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมาย ด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย เรื่อง “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย”.....	69
ภาพ 5 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”	71
ภาพ 6 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”	72
ภาพ 7 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”	72
ภาพ 8 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”	73
ภาพ 9 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”	73
ภาพ 10 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”	74
ภาพ 11 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”	74
ภาพ 12 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”	75
ภาพ 13 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”	75
ภาพ 14 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”	76
ภาพ 15 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”	77
ภาพ 16 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”	77
ภาพ 17 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”	78
ภาพ 18 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”	78
ภาพ 19 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”	79
ภาพ 20 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”	79
ภาพ 21 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย” บูรณาการวิชาประวัติศาสตร์ กับวิชาดนตรี ใช้ทักษะการเล่นดนตรีอังกะลุงซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนบ้านวังขวัญ ถ่ายทอดบท เพลง “สุโขทัยเมืองทอง” ที่บอกเล่าความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสุโขทัยและโรงเรียน บ้านวังขวัญ.....	82
ภาพ 22 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”.....	83
ภาพ 23 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”.....	83

ภาพ 24 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง” โดยใช้ทักษะการสื่อสารนำเสนอข้อมูล
ประวัติศาสตร์ของชุมชนตนเองและใช้ทักษะเทคโนโลยีในการตัดต่อคลิปวิดีโอนำเสนอข้อมูล
ลงในสื่อโซเชียลมีเดีย.....84

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบการศึกษาไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดให้จัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ถูกบูรณาการให้มีการเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยเห็นได้ชัดจากผังมโนทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระประวัติศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมไทย กฎมณียาไทย เข้าใจพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของไทยทางด้านต่าง ๆ ที่มีความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เห็นแบบอย่างในการพัฒนาตน เห็นความมุ่งมั่นและความพยายามของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยในการปกป้องเอกราช และวัฒนธรรมของชาติตระหนักในคุณค่าของการใช้ภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสังคม และประเทศชาติ เข้าใจเอกลักษณ์ทางสังคมไทยที่เป็นพหุสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความรักและภาคภูมิใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดให้มีหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในฐานะเป็นหน่วยย่อยของสังคม การรู้จักตนเอง พัฒนาการของชุมชนตนเองและการขยายตัวของเมืองที่ตนเองเป็นสมาชิก ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางพัฒนาที่ยั่งยืนและเหมาะสมกับสังคมของตนเอง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสาระประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างสำนึกความเป็นไทยนั้น ครูผู้สอนจะต้องส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ที่ผู้เรียนได้คือความรู้ ทักษะกระบวนการ

เจตคติและค่านิยมที่ดีตลอดจนการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม โดยครูผู้สอนต้องเป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ลงมือกระทำและปฏิบัติด้วยตนเองในการแสวงหาความรู้ และครูผู้สอนต้องเป็นผู้คอยให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้สามารถนำมาจัดการเรียนรู้ได้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการรวบรวมข้อมูล การสืบค้น การเชื่อมโยง การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตีความ การอธิบาย การหาเหตุผลและการสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้มาจัดกิจกรรมที่น่าสนใจให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนจะได้รับโดยให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าโดยให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตลอดจนเชื่อมโยงความรู้และนำวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนสืบไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

วิชาประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษยชาติทั้งประวัติศาสตร์ทำให้รู้จักตนเอง โดยรู้จักตนเองในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นมนุษย์ของสังคมโลกประวัติศาสตร์จึงช่วยให้ตนเองสามารถปรับตัวเข้ากับคนกลุ่มใหญ่ได้อย่างสันติสุข ประวัติศาสตร์สอนให้เป็นคนฉลาดทันสมัย มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เนื่องจากมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคมที่มีมันสมอง มนุษย์จะคิดค้นหาหนทางใหม่ ที่ดีกว่าเสมอ ประวัติศาสตร์สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการคาดการณ์หรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ดังนั้นประวัติศาสตร์ จึงทำให้คนมีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ประวัติศาสตร์ยังเป็นรากฐานในศาสตร์และสาขาอื่น ๆ เพราะประวัติศาสตร์จะบอกถึงข้อผิดพลาดในอดีต ซึ่งเราจะต้องนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดี ซึ่งคนในสังคมปัจจุบันควรจะเรียนรู้ความเป็นมาของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เข้าถึง เข้าใจ ความรู้สึกร่วมกันของคนในสังคม ดังนั้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีคุณค่าอย่างมากต่อมนุษยชาติ เนื่องจากการเสริมสติปัญญาแก่ผู้เรียนที่ได้ผ่านกระบวนการอ่าน การคิด การเขียน พิจารณา วิเคราะห์ สังเคราะห์ที่จะช่วยกระตุ้นให้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของแนวโน้มในอนาคตที่ควรดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเป็นไปตามเนื้อหาสาระและจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและความแตกต่างของนักเรียน โดยครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คือการให้นักเรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านสังคม และด้านอารมณ์ให้ได้มากที่สุด และพัฒนานักเรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะทำให้นักเรียนเกิดการคิดตัดสินใจอย่างรอบคอบ เห็นว่าเรื่องใดควรเชื่อหรือไม่

ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ เพราะเหตุใด ผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นบุคคลที่ใจกว้าง ก่อนการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง จะต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผลไม่ยึดติดความคิดเห็นของตนเองเป็นสำคัญ และสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของตนเองได้ตามสถานการณ์ หากเห็นว่าความคิดเห็นของผู้อื่นนั้นดีกว่า และมีเหตุผลมากกว่า นอกจากนี้ผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณจะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ และมีการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีเหตุผล (สุนทร สันธพานนท์ และคณะ, 2551)

บริบทของประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นที่ตั้งอาณาจักรแรกของชนชาติไทยเมื่อ 700 ปีที่แล้ว คำว่า “สุโขทัย” มาจากสองคำ คือ “สุชะ” และ “อุทัย” หมายความว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” รอยอดีตแห่งความรุ่งเรืองเห็นได้จากอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและศรีสัชนาลัย ซึ่งเป็นที่รู้จักของชาวไทยและต่างประเทศประวัติศาสตร์สุโขทัยเริ่มในปี พ.ศ. 1800 เมื่อพระยาศรีนาวนาถมหาราชพ่อขุนผาเมืองได้ปกครองเมืองสุโขทัยเรื่อยมาจนสิ้นพระชนม์ ขอมสมาดโศลญาลำพองข้าหลวงจากอาณาจักรขอมได้เข้ายึดครองเมืองขุนบางกลางหาวและพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดได้ยึดเมืองคืนและสร้างเมืองสุโขทัยขึ้นเป็นราชธานีมีขุนบางกลางหาวพระนามใหม่ว่า “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” เป็นปฐมกษัตริย์ปกครองเมืองสุโขทัย อาณาจักรแห่งแรกของประเทศไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชโอรสของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ได้แผ่อาณาจักรออกไปกว้างขวางคลุมเขตประเทศไทยเกือบหมด บ้านเมืองเจริญทุกด้าน ไม่ว่าด้านประวัติศาสตร์ ยุทธศาสตร์ กฎหมาย การปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1826 อักษรไทยที่ทรงประดิษฐ์นี้ได้จารึกไว้ในแผ่นศิลามากมาย ศิลจารึกเหล่านี้เป็นหลักฐานสำคัญให้รู้เรื่องเมืองสุโขทัยมากขึ้นในศิลาจารึกบอกถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรสุโขทัยสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ว่ามีอาณาเขตกว้างมาก ทิศเหนือจรดเมืองแพร่ น่าน และหลวงพระบาง ทิศใต้จรดนครศรีธรรมราช ทิศตะวันออกจรดเมืองเวียงจันทน์ และทิศตะวันตกจรดเมืองหงสาวดี การปกครองบ้านเมืองเป็นระบบ “พ่อปกครองลูก” ประชาชนมีความเป็นอยู่ดี มีสิทธิเสรีภาพดังคำจารึกว่า “ไพร่ฟ้าหน้าใสในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้าง ค้า ใครจักใคร่ค้าม้า ค้า” ปัจจุบันจังหวัดสุโขทัยเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเมื่อ พ.ศ. 2534 จังหวัดสุโขทัยได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลกจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) โดยคณะกรรมการมรดกโลกแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติได้ประกาศในการประชุม ณ กรุงคาร์เธจ ประเทศตูนิเซียให้อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร เป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ในลำดับที่ 574

เนื่องจากหลักฐานที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงผลงานอันล้ำเลิศทางสถาปัตยกรรมไทยโบราณ (แผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัย, 2566)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนที่เป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชน โดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐานการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู นักเรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือสถานที่จริงแล้ว กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายของนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะที่ฝึกให้นักเรียนเกิด ความสนใจในการศึกษาหาความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ที่จะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและมีความเข้าใจชุมชนมากขึ้น มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนและนักเรียนจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตามเป้าหมายที่กำหนดโดยชุมชน และสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่าง แท้จริงและยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช, 2557; กล้า ทองขาว, 2561; Bednar and Simpson, 2013; Bedri, Frein and Dowling, 2017) ในการศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ประเด็นเรื่องการเมือง สังคมประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้ดียิ่งขึ้น และยังสามารถเรียนรู้ขยายวงกว้างไปยังส่วนอื่น ๆ เช่น ระดับภูมิภาค ประเทศ และโลกในโอกาสต่อไปการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจะช่วยให้มีความรอบรู้ กระตือรือร้น และมีความใส่ใจชุมชนในฐานะพลเมืองของพื้นที่แห่งนั้นและการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนจะช่วยให้ นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ พัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุข สันติสุข และเพื่อการพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าของตนเองและชุมชน

ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายเพื่อให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของตนเองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อเสริมพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย เยาวชนที่เป็นคนในชุมชนที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวอย่างมาก ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในชุมชนให้นักท่องเที่ยวฟังและช่วยเปิดมุมมองการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้มาเยือนคือนักท่องเที่ยวและคน

ท้องถิ่น นักสื่อความหมายที่ดีจะช่วยนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ในชุมชนที่กระตุ้นความสนใจ ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจตระหนักในคุณค่าความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม มีส่วนสำคัญในการเพิ่มมูลค่าในสินค้าและบริการ สามารถสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินและความประทับใจต่อผู้มาเยือน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความซาบซึ้งใจในเรื่องราวที่นำเสนอ ตลอดจนสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนในพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ ในการพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเยาวชน การพัฒนาผู้สื่อความหมายเบื้องต้น การขับเคลื่อนและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ เพื่อให้เยาวชนนักสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวใช้เป็นแนวทางในการฝึกฝนปฏิบัติเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาศักยภาพของตนเองต่อไป (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2561)

จากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และอยากส่งเสริมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้เยาวชนรู้จัก เข้าใจ และสามารถสื่อความหมายที่สามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของตนเองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย โดยเน้นการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย จากการลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัยเป็นอย่างไร

2. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยใช้ชุมชนเป็นฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย ควรจะมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนา นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย อรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้
- 1.2 แนวทางในการจัดการเรียนรู้
- 1.3 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
- 1.4 ผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
 - 1.4.1 ผู้สอน
 - 1.4.2 ผู้เรียน
 - 1.4.3 สื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.1 กลุ่มนักเรียน ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัยจำนวน 19 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์

2.2 กลุ่มครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เป็นครูที่สอนวิชาประวัติศาสตร์ มีความรู้ประสบการณ์ และเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มอรุณทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 11 คน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองบัว, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ, โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, โรงเรียนบ้านปามะม่วง, โรงเรียนบ้านหนองเสาเลียร,

โรงเรียนบ้านป่าสัก, โรงเรียนวัดทุ่ง, โรงเรียนวัดศรีเมือง, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231) และโรงเรียนวัดเตาทอง

2.3 กลุ่มผู้ให้ความรู้ มีเกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่มที่ส่งเสริมความรู้ในส่วนของประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่าง ๆ ในแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 1 คน ได้แก่ นายเคียง ชำนิ ครูโรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมัลลภาภิเชก เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุดจนชาวบ้านขนานนามว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” อาศัยอยู่ตำบลป่าแฝก อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันสอนอยู่ที่โรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมัลลภาภิเชก ต.ไกรใน อ.องไกรลาศ จ.สุโขทัย และสามารถให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยรวมทั้งบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยงานวิจัยนี้ศึกษาพื้นที่เป้าหมายในเขตพื้นที่อำเภอ องไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังขวัญ, โรงเรียนบ้านหนองบัว, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ, โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, โรงเรียนบ้านป่ามะม่วง, โรงเรียนบ้านหนองเสาเอียร, โรงเรียนบ้านป่าสัก, โรงเรียนวัดทุ่ง, โรงเรียนวัดศรีเมือง, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231) และโรงเรียนวัดเตาทอง

4. ขอบเขตระยะเวลา ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2567 เป็นต้นไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมให้มีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นกิจกรรมในลักษณะการทำงาน การลงมือปฏิบัติที่มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประวัติศาสตร์สุโขทัย หมายถึง การศึกษาประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสุโขทัย ที่มีความสำคัญโดดเด่นจากร่องรอยโบราณสถานหรือโบราณวัตถุในเขตอำเภอเมืององไกรลาศ ที่เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน การศึกษาองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้และตระหนักในความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

4. เยาวชนนักสื่อความหมาย หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นคนในชุมชนที่มีความสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ในชุมชนให้คนภายนอกได้ฟังและช่วยเปิดมุมมองการเรียนรู้ร่วมกัน นักสื่อความหมายที่ดีจะช่วยนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ในชุมชนที่กระตุ้นความสนใจ ช่วยให้มีสมาธิความเข้าใจตระหนักในคุณค่าความสำคัญของแหล่งประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม สามารถสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินและความประทับใจต่อผู้มาเยือน ทำให้เกิดความซาบซึ้งใจในเรื่องราวที่น่าสนใจ ตลอดจนสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

5. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย

6. โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอุไรวิทย จังหวัดสุโขทัย หมายถึง จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังขวัญ, โรงเรียนบ้านหนองบัว, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ, โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, โรงเรียนบ้านปามะม่วง, โรงเรียนบ้านหนองเสาเล้า, โรงเรียนบ้านป่าสัก, โรงเรียนวัดทุ่ง, โรงเรียนวัดศรีเมือง, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231) และโรงเรียนวัดเต่าทอง

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
2. ผู้สอน ได้กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ หรือบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ
3. สถานศึกษา ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ไปปรับหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชน นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย อรุณทัย จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจาก เอกสาร (Documentary Research) รายงานทางวิชาการของไทยและต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลักการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ทั้งที่เป็น เอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ บทสัมภาษณ์ บันทึกถ้อยคำ การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
 - 1.1 ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism)
 - 1.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.3 แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
 - 1.4 แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 2.1 ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 2.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 2.3 กิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.3.1 ความหมายกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.3.2 องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.4 สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
3. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดสุโขทัย
4. ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism)

พัฒนาการ (Progressive) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง การจัดการศึกษาต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง จึงได้เชื่อว่า “แนวทางแห่งความมีอิสระเสรีที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง วัฒนธรรมและสังคม” พัฒนาการนิยมเกิดขึ้นเพื่อต่อต้านแนวคิดและวิธีการศึกษาแบบเดิมที่เน้นแต่เนื้อหา สอนแต่ท่องจำไม่คำนึงถึงความสนใจของเด็กและพัฒนาเด็กแต่เพียงสติปัญญาเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง อีกอย่างหนึ่งเพราะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีใหม่ ๆ ความนิยมในประชาธิปไตยและพัฒนาการใหม่ ๆ ทางจิตวิทยาการเรียนรู้

งานวิจัยนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณชัย จังหวัดสุโขทัย เป็นการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มพัฒนาการ แนวทางแห่งความมีอิสระเสรีที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง วัฒนธรรมและสังคม ปรัชญาสาขานี้มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยใช้กระบวนการทางความคิด การลงมือปฏิบัติและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ด้วยเหตุนี้แนวคิดการจัดการเรียนรู้บนฐานชุมชน (Community-Based Education: CBE) ยังเคยมีงานวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาปีการศึกษา 2562 การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน(ชุดิมา มั่นเหมาะ) และวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาปีการศึกษา 2565 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ในเมืองระแหงบนฐานชุมชน เพื่อสร้างเยาวชนนักสื่อความหมาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สุตาลักษณ์ คำลำปาง) จึงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับปรัชญาการจัดการศึกษาสาขานี้ โดยแนวคิดการจัดการเรียนรู้บนฐานชุมชนจะสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้บนฐานชีวิต (Life Skill Based Education: LSBE) เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยมีรากฐานเดียวกันในด้านปรัชญาการจัดการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระดับการเรียนรู้ และเป้าหมายในการเรียนรู้เนื่องจากแนวคิดการจัดการศึกษาบนฐานชีวิตเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ระดับบุคคล มุ่งสร้างผู้เรียนรู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life Long Learners) เช่นเดียวกับการศึกษาบนฐานชุมชนก็มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ทั้งระดับบุคคลและชุมชนโดยมุ่งสร้างผู้เรียนรู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในสภาพการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชุมชน สังคม และพัฒนาตนเองสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศและโลกต่อไป

อาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาที่แท้จริงจึงควรเป็นการศึกษาที่มาจากฐานชีวิต โดยเริ่มต้นจากการเรียนรู้สาระสำคัญแห่งชีวิตของผู้เรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้และเข้าใจชีวิตตนเอง และพร้อมจะแสวงหาแนวทางการพัฒนาตนเองจากการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว นั่นก็คือ “ชุมชน” เพื่อที่จะเรียนรู้ร่วมกับชุมชนต่อไป เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาบนฐานชุมชน (อัจฉรา ศรีพันธ์, 2561)

แนวคิดพื้นฐาน

พัฒนาการนิยม มีแนวคิดเช่นเดียวกับปรัชญาปฏิบัตินิยม เชื่อว่าชีวิตเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลาและสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่มีอิทธิพลสูงสุดในการกำหนดรูปแบบของวัฒนธรรมและสังคม คือ การค้นคว้า ทดลอง และประสบการณ์ของมนุษย์ที่ได้เห็นประจักษ์ เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดอนาคตโชคชะตาของตนเอง มนุษย์ควรจะเน้นความสำคัญและคุณค่าของแต่ละบุคคลให้มาก ดังนั้น การศึกษาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะต้องแปรสภาพไป ด้วยเมื่อถึงความจำเป็นการศึกษาไม่ใช่สอนให้คนยึดมั่นในความจริง หรือถูกกำหนดไว้ตายตัว หากจะต้องหาทางปรับปรุงการศึกษาเพื่อจะเป็นแนวทางนำไปสู่การค้นพบความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ความหมายของการศึกษา

พัฒนาการนิยมเชื่อว่าการศึกษาคือชีวิตไม่ใช่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิต หมายความว่า การที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้ก็โดยการลงมือกระทำจริง ๆ ที่จะก่อให้เกิดประสบการณ์กับผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนจึงมุ่งการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไปพร้อม ๆ กัน สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ความมุ่งหมายของการศึกษา

การศึกษาตามปรัชญาพัฒนานิยมนี้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม อาชีพ และสติปัญญาควบคู่กันไป ความสนใจ ความถนัด และส่งเสริมลักษณะพิเศษของผู้เรียน สิ่งที่น่ามาจัดการเรียนการสอนควรเป็นประโยชน์สัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และสังคมของผู้เรียนมากที่สุด ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองและสังคม และการแก้ปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม ได้อย่างมีความสุขท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (อัจฉรา ศรีพันธ์, 2561)

พัฒนาการนิยม (อาคม สมบัติแก้ว, 2535) สรุปได้ว่า

1. มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน
2. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวเองเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข
3. มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ และตามความสามารถของผู้เรียน
4. ส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน
5. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

6. มุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตเป็นหมู่คณะ และรู้จักปกครองตนเอง

โดยบทบาทของสถานศึกษาต่อชุมชน ตามปรัชญาสาขานี้การศึกษาเป็นวิธีการหลักในการปฏิรูปสังคม ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม สถานศึกษาไม่ควรแยกออกจากสังคม ดังนั้นเมื่อสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมแล้ว สถานศึกษาก็จะมีโอกาสในการสร้างผู้เรียนที่มีลักษณะใหม่ที่มีสติปัญญา ความพร้อม การรู้จักเข้าใจสังคม สามารถออกไปปรับปรุงและพัฒนาสังคมได้ (อัจฉรา ศรีพันธ์, 2561)

จากการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า ปรัชญาสาขานี้มุ่งเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์ของผู้เรียน มุ่งสร้างพัฒนาการให้เกิดกับผู้เรียนที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแก้ปัญหาด้วยตนเองจนเกิดมวลประสบการณ์ โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้คอยชี้แนะและคอยเป็นที่ปรึกษาให้กำลังใจกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเป็นอิสระในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นผลทำให้เกิดองค์ความรู้อย่างแท้จริง

2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติในการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำที่อำนวยความสะดวก โดยการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายหรือจัดหาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองผ่านประสบการณ์จริง จากแนวคิดของนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

สุจินต์ ไจกระจำ (2553) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง มีอิสระทางความคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ตลอดจนมีการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่กับองค์ความรู้เก่าเข้าด้วยกันตามความสนใจและความถนัดโดยผู้สอนมีหน้าที่ให้ค้อยคำปรึกษาและชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมให้กับผู้เรียน

อนุชา แบนจันทร์ (2556) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เป็นการศึกษาหาความรู้จากสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ด้วยการลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริงจนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ โดยผู้เรียนมีบทบาทมากกว่าครูผู้สอนและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ และได้อธิบายถึงหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริง โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะในการเรียน คอยให้คำปรึกษาและจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้

จากการลงมือปฏิบัติทำให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ออกมาตามความสามารถของแต่ละบุคคล และยังได้กล่าวอีกว่าหลักการของกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้สามารถสะท้อนความคิดจากการกระทำรวบรวมความรู้ต่าง ๆ จนสามารถสรุปเป็นความคิดรวบยอดและนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังเป็นแนวทางการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการสอนจากเดิม โดยครูผู้สอนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้มาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองซึ่งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่ได้จากการศึกษาหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและเข้าใจกระบวนการเรียนรู้
- 2) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- 3) เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง
- 4) ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและสนใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชธานี (2557) มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า การที่ผู้เรียนผู้สอนร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการเรียนและใส่ใจในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียน การดำเนินกิจกรรมที่เป็นแรงจูงใจให้เชื่อมโยงความรู้ในหลักวิชาและโลกแห่งความเป็นจริงเข้าด้วยกันทั้งผู้เรียน ผู้สอน และผู้ปกครอง สถานศึกษาเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด เพื่อให้สนองการเรียนรู้ที่มากขึ้น โดยสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะเล็งเห็นเป้าหมายไปที่การพัฒนาผู้เรียนที่สามารถประดิษฐ์คิดค้นคิดอย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่สังคมและชุมชนอย่างมีคุณค่าและได้สรุปลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดังนี้

1. Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำหรือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยความกระตือรือร้น เช่น คิด ค้นคว้า ทดลอง รายงาน โครงงาน สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่เตรียมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เร้าเสริมแรงให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

2. Construct เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองอันเกิดจากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้าเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

3. Resource เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคล และเครื่องมือทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็น มนุษย์ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ ธรรมชาติ และเทคโนโลยีตามหลักการที่ว่า การเรียนรู้ เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์

4. Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ทั้งการฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอ ในลักษณะต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจารณญาณในการคิด มีความคิด สร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดอย่างมีเหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

5. Happiness เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข เป็นความสุขประการหนึ่ง ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจในสาระการเรียนรู้ ชวนให้สนใจค้นคว้าท้าทายให้แสดงความสามารถ ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ประการที่สองปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่าง ผู้เรียนกับผู้เรียน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้มีความสุขและสนุกกับการเรียน

6. Participation เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดงานวางเป้าหมาย ร่วมกัน และมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความสามารถ ความสนใจของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน และสามารถประยุกต์ความรู้นำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริง

7. Individualization เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ผู้สอนยอมรับ ในความสามารถ ความคิดเห็น ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ให้เต็มศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่างกันโดยมีความเชื่อมั่นผู้เรียนทุกคน มีความสามารถในการเรียนรู้ได้และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

8. Good Habit เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ และลักษณะนิสัย ในการทำงานอย่างเป็นกระบวนการ ทั้งทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น และการเห็นคุณค่า ของงานจากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งทางกาย สติปัญญา ความรู้ อารมณ์ ที่เกิดจากการลงมือ ปฏิบัติที่หลากหลาย กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน และยังเน้นให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยมีประสบการณ์ตรง ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สร้างสรรค์จินตนาการ ฝึกการค้นคว้าหาข้อมูลคำตอบ เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง พร้อมกับประเมินตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นผู้สังเกตและสร้างแรงจูงใจ ในการเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

โดยสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังมีประโยชน์ต่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริง ได้ฝึกกระบวนการทักษะการเรียนรู้หลายด้าน และยังสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนทนต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้

3. แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

นักวิชาการได้เสนอความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไว้ ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หมายถึง การจัดการศึกษาที่มุ่งถึงความเข้าใจ ความต้องการของชุมชน โดยนักเรียน ครู และกิจกรรมการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นชุมชนเมืองหรือชุมชนชนบทก็ได้ หลักสูตรการเรียนการสอนที่ใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการใช้ชุมชนเป็นแหล่งการศึกษาและมีประสบการณ์ตรง

บุญสืบ โสโสม (2553) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน

วิทยากร เชียงกุล (2555) การเรียนการสอนแบบชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning ; CBL) คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานสถานการณ์จริง ได้เรียนรู้ ปฏิบัติและให้บริการในศาสตร์ เป้าหมายที่สำคัญของ CBL ดังนี้ 1) เพื่อให้นักเรียนทำโครงการตามประเด็นที่ตนเองสนใจ และค้นหาความรู้ที่เกิดจากงานของตนเอง 2) ใช้วิธีการเรียนแบบ peer to peer Learning (เพื่อนช่วยเพื่อน) และเข้าไปในชุมชน มีส่วนร่วมในการอภิปรายกับคนอื่น และการทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เกิดการทำงานข้ามสาขาวิชา ได้แก่ การรวมกลุ่มกับนักเรียนต่างสาขาวิชาในทุกระดับ (ปริญญาตรี และหลังปริญญาตรี)ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) ใช้สื่อการเรียนรู้อย่างคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นบทสรุปเนื้อหาบทเรียน เกิดการเรียนรู้ เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ (2557) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การเรียนรู้ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการที่ได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน

จงกลณี ภัทรกังวาน (2561) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่อง การทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งผู้นำทางการศึกษา จะต้องกระตุ้นเพื่อให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

Melaville et al. (2015) กล่าวถึง การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านกลยุทธ์ที่สำคัญ 6 ประการ คือ 1) การเชื่อมโยงวิชาการสู่การบริการชุมชน 2) ให้การศึกษาและจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี 3) เรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียนและชุมชน 4) เรียนรู้ผ่านสถานที่ที่สร้างความสนใจในการเรียนรู้ 5) จัดประสบการณ์ในการให้บริการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม และ 6) เรียนรู้ผ่านการทำงานภายใต้การดูแลของผู้มีประสบการณ์

ความเชื่อพื้นฐานของการเรียนรู้แบบใช้ชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีรากฐานมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) โดยมีเงื่อนไขการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการลงมือกระทำ (Active Process) ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ความรู้ต่างๆ จะถูกสร้างด้วยตัวนักเรียนเอง โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่เชื่อมโยงกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง ประสบการณ์ของนักเรียนจะถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่หรือการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้จึงมักเป็นลักษณะที่ให้นักเรียนสร้างความรู้จากการที่ได้ร่วมมือกันแก้ปัญหา โดยมีหลักการพื้นฐานสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (สมาลี ชัยเจริญ, 2557)

1. สถานการณ์ปัญหา (Problem Based) มาจากพื้นฐานของ Cognitive Constructivism ของเพียเจต์ ที่เชื่อว่า ถ้านักเรียนได้รับการกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาหรือที่เรียกว่าเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา นักเรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (Schema) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล โดยการดูดซึมหรือการปรับโครงสร้างทางปัญญาสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง ภายใต้สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น สถานการณ์ปัญหาจะเป็นเสมือนประตูที่นำนักเรียนเข้าสู่เนื้อหา

2. แหล่งเรียนรู้ (Resource) เป็นที่รวบรวมข้อมูลเนื้อหาสารสนเทศที่นักเรียนใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ เช่น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ธรรมชาติแหล่งสารสนเทศ เป็นต้น

3. ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) ซึ่งจะสนับสนุนนักเรียนในการแก้ปัญหาหรือการเรียนรู้ ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจการเรียนรู้ให้สำเร็จด้วยตัวเองได้ หรือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความพยายามในการเรียนรู้ โดยอาจจะเป็นคำแนะนำหรือแนวทาง ตลอดจนกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา หรือปฏิบัติภารกิจการเรียนรู้ รวมทั้งกระบวนการคิด เป็นต้น

4. การโค้ช (Coaching) เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยเปลี่ยนบทบาทของครูจากหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้หรือบอกความรู้มาเป็น “ผู้ชี้แนะ”

ที่ต้องให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน ซึ่งมุ่งเน้นการให้ความรู้ในเชิงพุทธิปัญญา หรือการให้รู้คิด และการสร้างปัญญา

5. การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaboration) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นเพื่อขยายมุมมองให้แก่ตนเอง การร่วมมือกันแก้ปัญหาจะสนับสนุนให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นเพื่อขยายมุมมองให้แก่ตนเอง การร่วมมือกันแก้ปัญหาจะสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความคิดไตร่ตรอง ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งนักเรียน ผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ ได้สนทนาแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นส่วนสำคัญในการป้องกัน และปรับทัศนคติที่คลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นในขณะที่เรียนรู้

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังอยู่ภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) โดย David Kolb กำหนดไว้ 4 ขั้นตอน คือ (Bedri& Dowling, 2017)

1. การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Concrete Experience: CE) Kolb เชื่อว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงจะเริ่มขึ้นเมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้สัมผัส “ธรรมชาติที่แท้จริงขององค์ความรู้นั้น” เช่น การเรียนการสอนในห้องเรียน การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การอ่านหนังสือ การทดลอง การพูดคุย และการประชุม เป็นต้น

2. การสะท้อนการเรียนรู้/ ทบทวนการเรียนรู้ (Reflective Observation: RO) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะมีการสะท้อนคิด (Reflection) กระบวนการเรียนรู้จะต้องมีการจัดสรรเวลาให้ขั้นตอนนี้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเป็นธรรมชาติของนักเรียนที่จะต้องมีการสะท้อนอยู่ตลอดเวลา เช่น การเขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ การบันทึกการเรียนรู้ การทำการบ้าน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียน (Dialogue/Discussion)

3. การสรุปองค์ความรู้ (Abstract Conceptualization: AC) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนช่วยกันจัดวาง องค์ความรู้ใหม่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้เก่าด้วยตนเอง เช่น การเขียนแผนภาพโน้ตส์ (Mind Mapping) การสรุปการเรียนรู้ออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ หรือกรอบความคิด การนำเสนอผลการเรียนรู้ของนักเรียน

4. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Active Experimentation: AE) นักเรียนจะลงมือปฏิบัติอีกครั้งเพื่อพิสูจน์การเรียนรู้ของตนเองว่าเข้าใจในเนื้อหาสาระได้อย่างถูกต้องหรือไม่ เพื่อรวบรวมสิ่งที่เรียนรู้ที่ถูกต้องหรือสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขสำหรับดำเนินการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 1 ต่อไปแนวคิดพื้นฐานในการเรียนรู้แบบใช้ชุมชนเป็นฐาน มี 6 ประการ คือ Melaville et al. (2015, อ้างอิงใน อัจฉา สุวรรณกาญจน์, 2550)

1. ความรู้สร้างและเปลี่ยนแปลงได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคม
2. ความทรงจำ (การรวบรวม การเก็บไว้ใช้ และการนำกลับมาใช้ใหม่) มีอิทธิพลจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมาและการฝึกปฏิบัติจริง
3. แรงจูงใจในการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับความสามารถ และการรับรู้ถึงความสำคัญ และการรับรู้ถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้
4. แต่ละบุคคลสามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน
5. อุปสรรคของการเรียนรู้สามารถทำให้ลดลงได้ โดยการควบคุมปัจจัยที่สำคัญต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน
6. การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวจะทำให้เกิดความรู้ ความทรงจำจากการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม และขึ้นอยู่กับความรู้ของแต่ละบุคคล โดยเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือกระทำและสร้างความรู้ใหม่ด้วยตัวของนักเรียนเอง

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีหลายรูปแบบ เป็นการผสมผสานทั้งทฤษฎี การปฏิบัติ ซึ่ง Melville, Berg and Blank ได้สรุปกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไว้ 6 กลยุทธ์ ดังนี้

1. การให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ จะเชื่อมต่อการศึกษาด้านการศึกษาของสถานศึกษากับชุมชนที่ล้อมรอบ ทั้งสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียนของรัฐจะถูกออกแบบมาเพื่อมุ่งเน้นในการฟื้นฟูชุมชน หลักการสำคัญของการให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ คือ การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย โดยการให้บริการแก่ชุมชน รูปแบบนี้เริ่มต้นจากความต้องการของชุมชน กระบวนการเรียนรู้ การวิจัย และการดำเนินการต่าง ๆ ในวันที่มีการสอนตามปกติและหลังเลิกเรียน

2. การศึกษาความเป็นพลเมือง มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความเป็นพลเมืองที่มีพลังและรับผิดชอบ สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ทางวิชาการของนักเรียนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีความสำคัญกับประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ มีหลักการสำคัญ คือ 1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักเรียนในบทบาทของพลเมืองอย่างชัดเจน 2) สะท้อนถึงเจตนาและความพยายามมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ของความเป็นพลเมือง 3) ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ในห้องเรียนและการมีส่วนร่วมของประชาชน 4) เน้นแนวคิดที่จำเป็นต่อระบอบประชาธิปไตย และ 5) ช่วยให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวความคิดประชาธิปไตยกับชีวิตของตนเอง

3. การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการใช้ประโยชน์จากความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน ในประเด็นที่เกี่ยวกับโลกธรรมชาติและความสัมพันธ์ทางสังคม โดยใช้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และชุมชนเป็นกรอบให้นักเรียนสร้างการเรียนรู้ของตนเอง กลยุทธ์นี้ไม่ได้มุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมเป็นหลัก แต่จะใช้สภาพแวดล้อมสร้างความสนใจให้นักเรียนก่อน โดยมีหลักการสำคัญ คือ จะต้องสอนแนวคิดทางนิเวศวิทยาที่สำคัญและความสัมพันธ์ในระบบนิเวศเสริมสร้างความรู้ ที่ลุ่มลึกเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้นักเรียนลงพื้นที่หรือสถานที่จริง เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม ในชุมชนอย่างเหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่วนบุคคลในเชิงบวก ฝึกทักษะ การคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการสืบเสาะเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งปลูกฝังทักษะ ความเป็นพลเมือง ในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาชุมชน

4. การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน หรือ “การเรียนรู้เชิงประสบการณ์” จะใช้ ประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นบริบท ในการเรียนรู้ การทำงานของนักเรียนตามความต้องการและความสนใจของสมาชิกชุมชน โดยชุมชน ทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ และให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน โรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อทำให้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ การทำงานและการใช้ชีวิตที่ดี โดยชุมชน มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียน มีการเรียนรู้และทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน และคนในชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้วิธีการ และเครื่องมือที่มีความแตกต่างและหลากหลาย

5. การเรียนรู้โดยการบริการ เป็นการบูรณาการระหว่างการให้บริการชุมชนกับการศึกษา เนื้อหาสาระตามหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อประชาสังคมและชุมชนกิจกรรม การให้บริการที่นักเรียนกำหนดขึ้นต้องสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และเชื่อมโยง กับเป้าหมายของการเรียนรู้ตามหลักสูตรการเรียนการสอน โดยมีหลักการสำคัญ คือ

- 1) เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีเป้าหมาย ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ชัดเจน
- 2) มีการบริการตอบสนองความต้องการของชุมชนที่แท้จริง มีช่วงเวลาการปฏิบัติการ ที่มีความเหมาะสม เกิดประโยชน์ทั้งต่อนักเรียนและชุมชน
- 3) มีการร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เป็นจำนวนมาก โดยผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดมีส่วนร่วมในการวางแผนการให้บริการ แนะนำ และทุกฝ่าย ได้รับประโยชน์ร่วมกัน
- 4) นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ และดำเนินการในตามภาระงาน ที่ได้รับมอบหมาย
- 5) การสะท้อนคิดซึ่งเกิดขึ้นก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังการจัดการเรียนรู้
- 6) นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อวัดความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ของตน

6. การเรียนรู้โดยการใช้การทำงานเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้นักเรียนใช้เวลา กับผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ เพื่อขอคำปรึกษา แนะนำหรือการให้ข้อมูลเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ และซึมซับแบบอย่างที่ดีจากผู้มีประสบการณ์

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยชุมชนให้การส่งเสริมสนับสนุนและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน นักเรียน ลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิดและแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนอกห้องเรียน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

Introduction to Community-Based Learning (2013: online) ได้สรุปขั้นตอน ของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังนี้ 1. การเตรียมการ สิ่งที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ ระบุความต้องการ สรุปความรู้และทักษะของนักเรียน เตรียมข้อมูล ประสานงานกับชุมชน วางแผนสนับสนุนการศึกษาของนักเรียน รวมการเรียนรู้ให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร 2. การปฏิบัติการ โดยจัดให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและความรู้ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง 3. การสะท้อน ร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้จากการศึกษา 4. พิสูจน์และสรุปผล นำเสนอรายงานการศึกษาของกลุ่มตนเอง และพัฒนาโครงการที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่นำชุมชนมาเป็นแหล่งเรียนรู้และบริบทในการศึกษา เชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับสถานการณ์จริง ส่งเสริมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ผู้เรียนมีบทบาท เป็นผู้สำรวจและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยมีครูเป็นผู้แนะแนวทางและชุมชนเป็นผู้สนับสนุน ที่สามารถช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิต ความตระหนักในปัญหาท้องถิ่น และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน

4. แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

Meyers, & Jones (1993, อ้างอิงใน นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559) ได้ให้ความหมาย ของ Active Learning ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้กับผู้เรียน พูด ฟัง อ่าน เขียน และสะท้อนเนื้อหาแนวคิดประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาอย่างมีความหมาย

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559) กล่าวถึง Active Learning ว่าเป็นการเรียนรู้เพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในตนเอง มีภาวะความเป็นผู้นำ มีทักษะในการนำความเปลี่ยนแปลงที่เน้นพัฒนา การเรียนรู้ เน้นการบูรณาการที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ภายใต้กิจกรรม วิธีการ และกระบวนการที่หลากหลาย สนุกสนาน กระตือรือร้น โดยมีผู้เรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและได้ฝึกทักษะการคิดในขั้นสูง ผู้สอนมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกและเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

มีแรงบันดาลใจให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งผลลัพธ์ที่ผู้เรียนได้รับ คือ เกิดทักษะการเรียนรู้ และทักษะการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง Morable (2000, อ้างอิงใน นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559) กล่าวว่าแนวคิดของ Active Learning มาจากทฤษฎีการเรียนรู้จากข้อสมมติฐาน 4 ข้อ คือ

1. นัยสำคัญของการเรียนรู้ คือ เนื้อหาที่ผู้เรียนจะเข้าใจและยอมรับต้องมีความเกี่ยวข้อง และสัมพันธ์ กับจุดมุ่งหมายผู้เรียน
2. สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ คือ ต้องเรียนผ่านการกระทำ
3. การเรียนรู้คือ การอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและตอบสนอง ต่อกระบวนการเรียนรู้
4. การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตนเอง และเกี่ยวโยงไปสู่ผู้เรียนคนอื่น ๆ ทั้งด้านความรู้สึกร ารมณ์ และสติปัญญา ดังนั้น Active Learning คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่เน้นการมีส่วนร่วม ของผู้เรียนกลยุทธ์การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ การทำกิจกรรมด้วยตนเองที่เป็นจุดเด่น และสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ลักษณะที่สำคัญ ของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning (Bonwell (n.d.), อ้างอิงใน วิชัย เสวกงาม, 2559) มีดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าการนั่งฟังอยู่เฉย ๆ
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (เช่น การอ่าน การพูด การเขียน)
3. การถ่ายทอดข้อมูลมีความสำคัญน้อยกว่าการพัฒนาทักษะของผู้เรียน
4. เน้นความสำคัญในการสำรวจทัศนคติ และค่านิยมของผู้เรียนให้มากขึ้น
5. เพิ่มแรงจูงใจให้กับผู้เรียนมากขึ้น (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่)
6. ผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ทันทีจากผู้สอน
7. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดขั้นสูง (การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล)

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559) สรุปได้ว่าลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มีดังนี้

1. ผู้สอนควรกำหนดเป้าประสงค์ (Purposive) โดยเป้าประสงค์นั้นควรสัมพันธ์กับกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา เน้นการสร้าง แรงจูงใจในการเรียนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิด การวางแผนการเรียนรู้ การยอมรับ การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน
3. วิธีการจัดการเรียนรู้สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมและผู้เรียนได้รับ ข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอนในการทำกิจกรรม
4. ควรมีกิจกรรมการเจรจาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

5. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่ผู้เรียนชื่นชอบและไม่ชอบ รวมทั้งวิจารณ์เกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนรู้

6. ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกิจกรรมต้องมีความหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและแก้ไขปัญหาได้

7. การจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในขั้นสูงได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์นั้น

8. การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงหรือสถานการณ์จริง รวมถึงการบูรณาการในวิชาต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

9. การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเรียนเหมือนไม่เรียน สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ จัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้กระบวนการกลุ่ม และมีการประเมินผลที่หลากหลายทั้งตัวผู้เรียน เพื่อในชั้นเรียนและผู้สอน

10. การจัดการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน บ้าน และสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้อง เกิดความรู้ที่ไม่มีขอบเขต

ในการศึกษา Active Learning (Bonwell & Eison, 1991) หมายความว่า การเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ และต้องคิดสิ่งที่เกี่ยวกับสิ่งที่เขาทำฉะนั้น Active Learning ก็คือ กลยุทธ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ แบบ Active Learning คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับกลุ่มผู้เรียน โดยจะต้องทำสิ่งต่างๆ และคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขากำลังทำมากกว่าการฟัง พวกเขาจะต้องอ่าน เขียน การอภิปราย หรือมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในงานที่ใช้การคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมิน ดังนี้

The Cone of Learning พีระมิดแห่งการเรียนรู้

ภาพ 1 กลยุทธ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ แบบ Active Learning

ที่มา: Bonwell, & Eison, (1991, อ้างอิงใน วิชัย เสวกงาม, 2559)

จากการศึกษาพบว่า Active Learning ที่กล่าวข้างต้น คือ การที่ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning กับผู้เรียน ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจคงทนโดยผ่านการลงมือปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม

วิชัย เสวกงาม (2559) ได้กล่าวว่าในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning นั้น หลังจากที่ผู้สอนตัดสินใจใช้ Active Learning ในการเรียนการสอนแล้ว ความท้าทายที่ตามมาคือการเลือกกลยุทธ์การสอน รูปแบบการสอนหรือแนวคิดใดในการออกแบบการเรียนการสอน โดยสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจควรเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์รายวิชา
2. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอน
3. ระดับความเสี่ยงของกิจกรรม
4. การรับรู้บทบาท
5. ประสบการณ์ของผู้เรียน

จากการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning นั้นพบว่า มีคำหลาย ๆ คำที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น ซึ่งในแต่ละคำจะมีส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกัน แต่ถ้าศึกษาในรายละเอียดแล้วจะพบว่าไม่เหมือนกัน คือ ผู้เรียนนั้นมีความสำคัญที่จะทำให้เกิด Active Learning ได้ แต่เหนือสิ่งอื่นใด ผู้ที่จะก่อให้เกิดสภาพนี้ได้ นั่น คือ ผู้สอนจะต้องมีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการสร้าง Active Teaching ก่อน ซึ่งต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จะต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้

นอกจากนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning นั้นมีดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนมุ่งมั่นในการทำกิจกรรม รวมทั้งมีความกระตือรือร้นต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้
3. การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ต้องเน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนมากกว่าเนื้อหาโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทาง
4. การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เน้นการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดี รวมทั้งเจตคติที่ดี
5. การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และครูผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างการเรียนรู้ด้วย
6. การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครูผู้สอน มีการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
7. ผู้เรียนใช้ความคิดขั้นสูง ได้รับทักษะกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ในระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตร ถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาของชาติ โดยลงไปสู่การปฏิบัติ หลักสูตรเปรียบเสมือนกรอบในการดำเนินงาน จึงมีการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาที่ใช้ในปัจจุบัน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการปรับปรุงต่อยอดจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ได้มีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้มีความชัดเจนและเหมาะสมมากขึ้น โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก โดยยึดมั่นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และมีทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพและให้เป็นกำลังของชาติต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้องเรียน เพราะเป็นวิชาที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลก ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา โดยให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามในด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการจัดการและการปฏิบัติหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1. ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสังคม

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์เราดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน ในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถ ปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆ และมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติ ในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติ ตามหลักธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครอง ในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมทั้งเศรษฐกิจอย่างพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีตความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมายและความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ และสามารถใช่วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในแง่ความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระวางที่ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาข้อมูลภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อให้เกิด การสร้างสรรค์วัฒนธรรม และมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยงานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ตาราง 1 แสดงสาระการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.1

เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. นับช่วง เวลา เป็นทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ	♦ ความหมายและช่วงเวลาของทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษการใช้ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษเพื่อทำความเข้าใจช่วงเวลาในเอกสารเช่น หนังสือพิมพ์
	2. อธิบายยุคสมัยในการศึกษาประวัติ ของมนุษยชาติโดยสังเขป	♦ เกณฑ์การแบ่งยุคสมัยในการศึกษา ประวัติศาสตร์ที่แบ่งเป็นยุคก่อน ประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์
	3. แยกแยะประเภทหลักฐาน ที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของ ท้องถิ่น	

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		ยุคสมัยที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ ไทยเช่นสมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัย รัตนโกสินทร์ ประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่แบ่งเป็นหลักฐานชั้นต้น และหลักฐาน ชั้นรอง ตัวอย่างหลักฐานที่ใช้ ในการศึกษา ความเป็นมาของท้องถิ่น ของตน ♦ การจำแนกหลักฐานของท้องถิ่น เป็นหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง

ตาราง 2 แสดงสาระการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.2

เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. อธิบายการตั้งหลักแหล่ง และพัฒนาการของมนุษย์ยุค ก่อนประวัติศาสตร์ และยุคประวัติศาสตร์โดยสังเขป 2. ยกตัวอย่างหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่น ที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ	♦ พัฒนาการของมนุษย์ยุคก่อน ประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ ในดินแดนไทย โดยสังเขป ♦ หลักฐานการตั้งหลักแหล่งของมนุษย์ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย โดยสังเขป ♦ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบใน ท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ ในดินแดนไทยโดยสังเขป

ตาราง 3 แสดงสาระการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.3

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. อธิบายพัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป 2. บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย 3. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยสุโขทัยที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์	♦ การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป ♦ พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยทางด้านการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจโดยสังเขป ♦ ประวัติ และผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย เช่น พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระยาลิไทยโดยสังเขป) ♦ ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย เช่น ภาษาไทย ศิลปกรรมสุโขทัยที่ได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลก เครื่องสังคโลก ♦ คุณค่าของภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดถึงปัจจุบันที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์

3. กิจกรรมการเรียนรู้

3.1 ความหมายกิจกรรมการเรียนรู้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้ความหมายว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีต่าง ๆ ที่มีหลากหลาย มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตนเองและสิ่งสมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนานักเรียนจึงต้องใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายวิธี

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนสามารถบรรลุสู่จุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

มหาวิทยาลัยราชธานี (2557) กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของนักเรียนสามารถบรรลุตามจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

รัฐภาณุภรณ์ นันทเสน (2559) ได้ให้ความหมายว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจจะเป็นการเล่น การทำงาน การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดขึ้น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยครูผู้สอนในการวางแผนการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า และมุ่งให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านตนเองในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป

ศิริรัตน์ ดีโต (2559) ได้ให้ความหมายว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ความถนัดของนักเรียน อาจเป็นการเล่นหรือการทำงานเพื่อสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระและสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

อนิวรรณ พิภพวงศ์ไพศาล (2559) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อาจเป็นการเล่นหรือการทำงานที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระและสภาพแวดล้อมของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีมากยิ่งขึ้น

ทิตินา แฉมมณี (2560) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากในการนำหลักสูตรการสอนไปประยุกต์ใช้ในระดับชั้นต่าง ๆ และกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้ครูสามารถวางแผนการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า จะทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมให้มีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยวิธีการต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นกิจกรรมในลักษณะการทำงาน การลงมือปฏิบัติที่มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2553, อ้างอิงใน สิรินาถ ชุมพาที, 2559) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาจากข้อมูลที่มีความหลากหลาย เพื่อช่วยเสริมสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ของตนเองและการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละระดับจะประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. นักเรียน โดยธรรมชาติของนักเรียนเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก ในการจัดการเรียนการสอน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของนักเรียน รวมทั้งพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจของนักเรียน ความต้องการพื้นฐานนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก ๆ

2. บรรยากาศทางจิตวิทยา ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ครูผู้สอนถือว่าเป็นส่วนสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียนให้เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการ ได้นอกจากนี้บรรยากาศในห้องเรียนยังต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือไปจากครูผู้สอน เช่น นักเรียนเข้าห้องเรียนโดยไม่ได้รับประทานอาหารเช้า หรืออาหารกลางวัน นักเรียนเริ่มเรียน ชั่วโมงแรกด้วยความรู้สึกหิว หรือบางครั้งนักเรียนอาจได้รับสิ่งกระทบกระเทือนใจติดตามมา เนื่องจากความไม่สามัคคีปรองดองในครอบครัว เป็นต้น ส่วนทางด้านครูผู้สอนนั้นอาจจะมี ความกดดันจากผู้บริหารหรือจากครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ การรับประทานอาหารเช้า ก่อนมาสถานศึกษาของครูผู้สอน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะบ่งบอกได้ว่าบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนนั้น เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้หรือไม่

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในห้องเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ครูผู้สอนและนักเรียนจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงเงื่อนไขหรือสถานการณ์ว่านักเรียนจะประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวต่อการเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนควรคำนึงถึงนักเรียนโดยจะต้องหาวิธีการที่จะตอบสนอง ต่อความต้องการพื้นฐานของนักเรียนให้มากที่สุด เพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้และการเจริญเติบโต เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป

สิรินาถ ชุมพาที (2559) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้มี 3 องค์ประกอบหลัก คือ

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูผู้สอนทบทวนความรู้เดิมของนักเรียน

1.2 ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ มีความหลากหลาย และดึงดูดประสงคการเรียนรู้ในการเรียนครั้งนั้น ๆ

2. ชี้นสอน

2.1 ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2.2 ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการทดสอบที่ช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหา ทักษะทางด้านกาย และเจตคติในการตอบปัญหาหรือแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้

3. ขั้นสรุป

3.1 นักเรียนและครูผู้สอนร่วมกันสรุปเนื้อหาสาระสำคัญของการเรียนรู้

3.2 ครูผู้สอนเพิ่มเติมทักษะทางสมองหรือทางกายให้นักเรียนเกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น โดยมีการให้ทำแบบทดสอบ แบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ ศึกษาค้นคว้ารายงาน กิจกรรมจากใบงาน และโครงงาน เป็นต้น

4. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

วิภาวรรณ สุขสุวรรณ (2559) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้

1. การนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่กำลังจะเรียนหรือทบทวนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในครั้งก่อน

1.2 ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสอบถามความต้องการของนักเรียนว่าอยากให้มีกิจกรรมการเรียนรู้แบบใด หรือมีลักษณะอย่างไร

1.3 แจ้งจุดประสงค์ของการเรียนรู้ในการเรียนให้นักเรียนทราบทุกครั้ง

2. ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

2.2 ครูผู้สอนเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรงแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ทดลองความรู้ด้านทฤษฎี หรือหลักการที่เรียนมาแล้วไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชั้นฝึกหัด โดยการลงมือฝึกปฏิบัติเองตามสภาพจริง

3. ขั้นสรุปบทเรียน

3.1 ครูผู้สอนเน้นย้ำเนื้อหาในบทเรียนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ถูกต้องและตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

3.2 ครูผู้สอนทดสอบว่านักเรียนหรือเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนไปถูกต้องตามเนื้อหา มากน้อยเพียงใด และสามารถบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่

ศิริรัตน์ ดีโต (2559) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก คือ

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยใช้วิธีการและสื่อที่มีความหลากหลายประกอบกับการใช้คำถามกระตุ้นความคิด มีการซักถาม ทบทวนหรือแสดงความคิดเห็นให้นักเรียนนำประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่

1.2 ครูผู้สอนและนักเรียนมีการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกันโดยสอบถามความต้องการของนักเรียนว่าอยากให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออกมาในรูปแบบใด

1.3 แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละครั้งของการเรียนรู้นั้น ๆ

2. ขั้นการจัดกิจกรรม

2.1 ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ โดยจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีส่วนร่วมแสดงออกด้วยการตั้งคำถามและการตอบคำถาม

2.2 ครูผู้สอนเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรงแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ทดลองนำความรู้ด้านทฤษฎี หรือหลักการที่เรียนมาแล้วไปใช้แก้ปัญหาในชั้นฝึกหัด โดยการทำแบบฝึกหัดหรือลงมือฝึกปฏิบัติเอง

3. ขั้นสรุปบทเรียน

3.1 ครูผู้สอนสรุปผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้โดยครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสรุปความรู้หรือสรุปสาระสำคัญของบทเรียน โดยนำความรู้ที่ได้มาทั้งหมดมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สรุปข้อค้นพบหรือสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่

3.2 ครูผู้สอนมีการทดสอบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้หรือเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปถูกต้องมากน้อยเพียงใดและสามารถบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้สามารถแบ่งได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่สำคัญในสร้างบรรยากาศการเรียน เน้นกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลายประกอบ การใช้คำถามกระตุ้นความสนใจ มีการซักถาม หรือมีการทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่

2. ขั้นสอน เป็นการดำเนินกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน ถือว่าเป็นขั้นที่นักเรียนจะได้ลงมือปฏิบัติ เกิดกระบวนการเรียนรู้และทักษะต่าง ๆ

3. ขั้นสรุป เป็นการสรุปบทเรียน โดยครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการทำแบบฝึกหัด ใบงาน รายงาน แบบทดสอบ หรือเปิดโอกาสการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

4. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การบริหารจัดการหลักสูตร ในยุคปัจจุบันซึ่งมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง ในการครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายในท้องถิ่น และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยต่าง ๆ มากมาย เพื่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพสูงสุด การกำหนดกรอบหลักสูตรท้องถิ่นเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เห็นแนวทาง ในการดำเนินงานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการส่งเสริม และดูแลด้านคุณภาพสอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยมีการกำหนด มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและเกณฑ์ในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และสามารถ ตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนในระดับท้องถิ่น เพื่อกำหนดกรอบทิศทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถอันเป็นพื้นฐานจำเป็นในท้องถิ่นและโลกปัจจุบัน กรอบเป้าหมายจุดเน้นที่กำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐาน ความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราว ของชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตน ทำให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า สำนึกรักผูกพันกับท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิด เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจน สามารถแก้ปัญหา พัฒนาชีวิต อาชีพครอบครัวและสังคมของตนเองได้ตามควรแก่ฐานะ และเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ อย่างชัดเจน ในกระบวนการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนั้น และแผนพัฒนาการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาควบคู่กับมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพิจารณากำหนดกรอบเป้าหมายและจุดเน้น ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในวัยเรียนให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน เพื่อเป็นมนุษย์ ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ด้วยเหตุนี้กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นจึงถือเป็นส่วนสำคัญในการตอบสนองนโยบาย พระราชบัญญัติ ทางการศึกษา กฎหมายและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยสนับสนุนการค้นคว้าศึกษาวิจัยศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ วิชาชีพครูและส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 ระบุว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้รักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งเนื้อหา และองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ฯลฯ ตลอดจนสภาพปัญหา และสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอด พัฒนาในชุมชนและสังคมนั้น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อจะนำไปใช้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นเรื่องศึกษาเกี่ยวกับหมู่บ้านเพียงแห่งเดียว เมืองขนาดเล็ก หรือขนาดกลาง หรือไม่ก็เป็นอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ใหญ่เกินกว่าจังหวัดหรือมณฑล หน่วยของการศึกษาท้องถิ่นอาจจะเป็นหมู่บ้านหนึ่ง หรือหลายๆหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่ง

อันเดียวกัน หรือเมืองขนาดเล็กหรือไม่ก็อาจเป็นแคว้น ภาค หรือมณฑล ที่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นนั้น ต่างก็มีความสำนึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวัฒนธรรมสังคมและการเมือง (สุเทพ สุนทรเกสซ์, 2522)

การลงไปศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมท้องถิ่นที่มีมวลชนเป็นตัวเคลื่อนไหว คือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่ง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่เน้นมวลชนเป็นประวัติศาสตร์ที่คนภายในท้องถิ่นเชื่อว่าเป็นจริงซึ่งในที่นี่จะใช้คำว่า ประวัติศาสตร์จากภายใน (History from the inside) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตและมี dynamic เสมอ ประวัติศาสตร์จากภายในได้คาดหมายหาข้อเท็จจริงจากข้อมูล แต่เป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกเชื่อว่าเป็นเช่นนั้น ประวัติศาสตร์แบบนี้จึงเกิดจากแรงสะท้อนทางความคิดของคนในสังคม ซึ่งปรากฏในรูปของตำนาน นิทานพื้นบ้าน เรื่องปรัมปรามาแล้วแต่อดีต และโดยการสัมภาษณ์ สืบสวนในปัจจุบัน (ธิดา สาระยา, 2529)

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นนับจากจุดเล็กไปหาจุดใหญ่ คือ แทนที่จะมองจากข้างนอกเข้ามาข้างใน เราก็มองจากข้างในเข้าไปสัมพันธ์กับข้างนอก เพราะฉะนั้น การมองท้องถิ่นนี้จึงสวนทางกับการศึกษาที่แล้ว ๆ มา มักมีการเข้าใจผิดระหว่างคำว่าท้องถิ่น และชุมชนอยากใคร่ขอเสนอว่าชุมชนกับท้องถิ่นต่างกันแต่มีความสัมพันธ์กัน ชุมชนเป็นจุดหนึ่งในท้องถิ่น หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันมีความสัมพันธ์ในทางสังคมและวัฒนธรรม แต่ท้องถิ่นคือ ท้องถิ่นที่ชุมชนหลายชุมชนอยู่ร่วมกันและมีรูปแบบวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการศึกษาท้องถิ่นอันเป็นบริเวณที่มีชุมชนอยู่ร่วมกัน และมีความสัมพันธ์กันทางเศรษฐกิจ สังคมระบบความเชื่อ พิธีกรรมและการเมือง การปกครอง จนกล่าวได้ว่าทำให้ผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีอะไรหลายๆ อย่างร่วมกันและคล้ายคลึงกันจนมีจิตสำนึกว่าเป็นคนถิ่นเดียวกัน การศึกษาเช่นนี้เน้นอดีตมาจนถึงปัจจุบันโดยแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ได้อย่างไร เช่น ท้องถิ่นนั้นมีสภาพแวดล้อมอย่างไร ตั้งอยู่ตำแหน่งไหนภายในเขตอำเภอใด จังหวัดไหน และภูมิภาคใดมีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ที่แสดงความเป็นมาทางวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง บรรดากลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนที่สืบมาจนปัจจุบันเป็นพวกไหน อยู่ในท้องถิ่นมาแต่ดั้งเดิมหรือเคลื่อนย้ายมาจากที่อื่นเมื่อเข้ามาอยู่ในท้องถิ่นเดียวกันแล้ว มีความขัดแย้งหรือมีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างใดเกิดขึ้น (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2533)

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ เครื่องมือหนึ่งที่ทำให้คนเห็นรากเหง้าของตนเอง เกิดสำนึก ความเห็นคุณค่า ความภูมิใจ และศักดิ์ศรีของสิ่งที่ตนเองมีอยู่ที่เป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษในท้องถิ่น ความภูมิใจทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นกระบวนการหนึ่งที่ท้องถิ่นและชุมชนต่าง ๆ นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบค้นประวัติ

ความเป็นมาของท้องถิ่นและชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นและชุมชนที่ปรากฏหลักฐานที่บ่งบอกเรื่องราวความเป็นมาอันยาวนานของพื้นที่ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในเอกสารประเภทพงศาวดาร จารึก รวมถึงโบราณวัตถุ โบราณสถานต่างๆ ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้ทราบประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่นและชุมชนย้อนกลับไปได้ไกลหลายยุคหลายสมัย ท้องถิ่นและชุมชนต่าง ๆ จึงมักให้ความสำคัญกับหลักฐานต่าง ๆ เหล่านั้นในฐานะเป็นภาพแทนประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

การศึกษาประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อการพัฒนาชาติ เนื่องด้วยเป็นประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และเข้าใจสังคมมนุษย์ นำมาสู่การถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกันของสังคม ในปัจจุบันการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนได้รับความสนใจจากภาครัฐและหน่วยงานในท้องถิ่น เนื่องด้วยประวัติศาสตร์ชุมชนสามารถสะท้อนความเป็นตัวตน บ่งบอกอัตลักษณ์ของชุมชน ผ่านตำนานเรื่องเล่าวิถีชีวิตของผู้คน ประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงร่องรอยโบราณสถานภายในชุมชน “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” จึงมีความสำคัญต่อการเข้าใจตัวตนและเชื่อมโยงผู้คนเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2548)

ความเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกันอาจมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ แต่เมื่อเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดียวกันตั้งแต่ 2-3 ชั่วอายุคนสืบไปก็จะเกิดสำนึกร่วมขึ้นเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน มีจารีตชนบประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและกติกากฎในทางเศรษฐกิจร่วมกัน” (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2556)

ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาชุมชนสามารถตอบสนององค์ความรู้ของชุมชนจึงต้องอาศัยคนในชุมชนเป็นผู้กำหนดและร่วมกันสร้างประวัติศาสตร์ ปัจจุบันการศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนได้รับความสนใจจากผู้คนในหลากหลายสาขาวิชาชีพ เนื่องจากช่วงทศวรรษ 2500 ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมขยายตัวเข้าสู่ชุมชนได้ทำลายทรัพยากร ภูมิปัญญา และสำนักทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนสูญเสียความเป็นตัวตนและอำนาจในการจัดการทางวัฒนธรรมของตนเอง ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน เพราะ ได้ศึกษาและเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง เข้าใจตนเองผ่านเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชน การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับศูนย์กลางอำนาจ รัฐ และชนชั้นปกครอง ทั้งนี้เพราะนโยบายรัฐให้ความสำคัญกับการสร้างชาติไทย เรื่องราวของท้องถิ่นถูกละเลย หรือมองอย่างดูแคลน เช่น รายงานการตรวจราชการของข้าราชการส่วนกลางที่เดินทางเข้ามาในส่วนภูมิภาคจะบันทึกโดยใช้น้ำเสียงแสดงถึงความล้าหลัง สกปรก ป่าเถื่อนและต้องได้รับการพัฒนาจากรัฐในทุกด้านการรับรู้เรื่องราวของท้องถิ่นและชุมชนกลายเป็นภาพนิ่งขาดความเปลี่ยนแปลง จนไม่สามารถเข้าใจชุมชนระดับชาติ อย่างที่เป็นจริง ทั้งที่ชุมชนมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาอันเกิดจากการกระทำของคนในชุมชนและนโยบายรัฐ การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในอดีตพบข้อบกพร่อง คติความเชื่อ หรือ เรื่องราวของท้องถิ่นมีฐานะส่งเสริม

อำนาจรัฐ หลักฐานท้องถิ่นถูกกลบเกลื่อนในการใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถอธิบายเรื่องราวท้องถิ่นและชุมชนตามความจริง

ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดหัวเรื่องที่จะศึกษา

การศึกษาเรื่องราวในประวัติศาสตร์เริ่มจากความสงสัย อยากรู้ ไม่พอใจกับคำอธิบายเรื่องราวที่มีมาแต่เดิม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเริ่มจากการกำหนดเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการศึกษา ซึ่งในตอนแรก อาจกำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษาไว้กว้าง ๆ ก่อน แล้วจึงค่อยจำกัดประเด็นลงให้แคบ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในภายหลัง เพราะบางเรื่องขอบเขตของการศึกษาอาจกว้างมาก ทั้งเหตุการณ์ บุคคล และเวลา การกำหนดหัวเรื่องอาจเกี่ยวกับเหตุการณ์ ความเจริญ ความเสื่อมของอาณาจักร ตัวบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง อาจยาวหรือสั้นตามความเหมาะสม ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ และยังมีหลักฐานข้อมูลสำหรับผู้ต้องการศึกษาหลงเหลืออยู่ หัวข้อเรื่องอาจปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมหรือเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากหลักฐานที่ใช้ในการศึกษามีน้อยหรือไม่น่าเชื่อถือ

2. การรวบรวมหลักฐาน

การรวบรวมหลักฐาน คือ การรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่จะศึกษา ซึ่งมีทั้งหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหลักฐานทางประวัติศาสตร์แบ่งออกเป็นหลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานปฐมภูมิกับหลักฐานชั้นรองหรือหลักฐานทุติยภูมิ

1) หลักฐานขั้นต้น (Primary Sources) เป็นหลักฐานร่วมสมัยของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง ประกอบด้วยหลักฐานทางราชการทั้งที่เป็นเอกสารลับ เอกสารที่เปิดเผย กฎหมาย ประกาศ สุนทรพจน์ บันทึกความทรงจำ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรืออัตชีวประวัติ ผู้ที่ได้รับผลกระทบกับเหตุการณ์ การรายงานข่าวของผู้รู้ ผู้เห็นเหตุการณ์ วัตถุทัศน ภาพยนตร์ ภาพถ่ายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นต้น

2) หลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) เป็นหลักฐานที่จัดทำขึ้นโดยอาศัยหลักฐานขั้นต้นหรือโดยบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง ไม่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง แต่ได้รับรู้โดยผ่านบุคคลอื่น ประกอบด้วยผลงานของนักประวัติศาสตร์หรือหนังสือประวัติศาสตร์ รายงานของสื่อมวลชนที่ไม่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานชั้นรองจัดว่ามีคุณค่าแตกต่างกัน คือหลักฐานขั้นต้นมีความสำคัญมาก เพราะเป็นหลักฐานร่วมสมัยที่บันทึกโดยผู้รู้เห็น หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง ส่วนหลักฐานชั้นรองเป็นหลักฐานที่สร้างขึ้นภายหลังโดยใช้ข้อมูลจากหลักฐานขั้นต้น แต่หลักฐานชั้นรองจะช่วยอธิบายเรื่องราวให้เข้าใจหลักฐานขั้นต้นได้ง่ายขึ้น ละเอียดขึ้นอันเป็นแนวทางไปสู่หลักฐานข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งปรากฏในบรรณานุกรมของหลักฐานชั้นรองทั้งหลักฐานขั้นต้น

และชั้นรองสามารถ ค้นคว้าได้จากห้องสมุด ทั้งของทางราชการ และของเอกชน ตลอดจนฐานข้อมูลในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (website)

3. การประเมินคุณค่าของหลักฐาน

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นคว้ามาได้ ก่อนที่จะท การศึกษาจะต้องมีกฎประเมินคุณค่าว่าเป็นหลักฐานที่แท้จริง เพียงใด การประเมินคุณค่าของหลักฐานนี้เรียกว่า “วิพากษ์วิธีทางประวัติศาสตร์” ซึ่งมีอยู่ 2 วิธี ดังต่อไปนี้

1) การประเมินคุณค่าภายนอกหรือวิพากษ์วิธีภายนอก ซึ่งหมายถึง การประเมินคุณค่าของหลักฐานจากลักษณะภายนอกของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ บางครั้งก็มีการปลอมแปลงเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อทำให้หลงผิด หรือเพื่อเหตุผลทางการเมือง การค้า ดังนั้น จึงต้องมีการประเมินว่าเอกสารนั้นเป็นของจริงหรือไม่ ในส่วนวิพากษ์วิธีภายนอกเพื่อประเมินหลักฐานว่าเป็นของแท้พิจารณาได้จากสิ่งที่ปรากฏภายนอก เช่น เนื้อกระดาษ กระดาษของไทยแต่เดิมจะหยาบและหนา ส่วนกระดาษฝรั่งที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เริ่มเข้ามาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ทางราชการจะใช้กระดาษฝรั่งหรือสมุดฝรั่งมากขึ้นในต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับตัวพิมพ์ดีดเริ่มใช้มากขึ้นในกลางรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถ้าปรากฏว่ามีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้ตัวพิมพ์ดีด ก็ควรสงสัยว่าหลักฐานนั้นเป็นของปลอม

2) การประเมินคุณค่าภายในหรือวิพากษ์วิธีภายใน เป็นการประเมินคุณค่าของหลักฐานจากข้อมูลภายในหลักฐานนั้น เป็นต้นว่า มีชื่อบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ในช่วงเวลาที่หลักฐานนั้นทำขึ้นหรือไม่ ดังเช่น หลักฐานซึ่งเชื่อว่าเป็นของสมัยสุโขทัยแต่มีการพูดถึงสหรัฐอเมริกาในหลักฐานนั้น ก็ควรสงสัยว่าหลักฐานนั้นเป็นของสมัยสุโขทัยจริงหรือไม่ เพราะในสมัยสุโขทัยยังไม่มีประเทศสหรัฐอเมริกา แต่น่าจะเป็นหลักฐานที่สร้างขึ้นเมื่อคนไทยได้รู้ว่ามีประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว หรือหลักฐานเป็นของเก่าสมัยสุโขทัยจริง แต่การคัดลอกต่อกันมามีการเติมชื่อประเทศสหรัฐอเมริกาเข้าไป เป็นต้น

วิพากษ์วิธีภายในยังสังเกตได้จากการกล่าวถึงตัวบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ ถ้อยคำ เป็นต้น ในหลักฐานว่ามีความถูกต้องในสมัยนั้น ๆ หรือไม่ ถ้าหากไม่ถูกต้องก็ควรสงสัยว่าเป็นหลักฐานปลอมแปลงหลักฐานที่แท้จริงเท่านั้นที่มีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์ ส่วนหลักฐานปลอมแปลงไม่มีคุณค่าใดๆ อีกทั้งจะทำให้เกิดความรู้ที่ไม่ถูกต้องด้วย ดังนั้น การประเมินคุณค่าของหลักฐานจึงมีความสำคัญและจำเป็นมาก

4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ข้อมูล

เมื่อทราบหลักฐานนั้นเป็นของแท้ ให้ข้อมูลที่ เป็นข้อเท็จจริงหรือความจริง ในประวัติศาสตร์ ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ก็ต้องศึกษาข้อมูลหรือข้อสนเทศในหลักฐานนั้นเพื่อให้

ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อะไรบ้าง ข้อมูลนั้นมีความสมบูรณ์เพียงใด หรือข้อมูลนั้นมีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นอย่างไร มีจุดมุ่งหมายแอบแฝงหรือไม่ ข้อมูลมีความยุติธรรมหรือไม่ จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหลายมาจัดหมวดหมู่ เช่น ความเป็นมาของเหตุการณ์ สาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ความเป็นไปของเหตุการณ์ ผลของเหตุการณ์เมื่อได้ข้อมูลเป็นเรื่อง เป็นประเด็นแล้ว ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์เรื่องนั้นก็ต้องหาความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ และตีความข้อมูลว่ามีข้อเท็จจริงใดที่ซ่อนเร้นอำพราง ไม่กล่าวถึงหรือในทางตรงกันข้ามอาจมีข้อมูลกล่าวเกินความเป็นจริงไปมากในการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ควรมีความละเอียดรอบคอบ วางตัวเป็นกลางมีจินตนาการ มีความรอบรู้ โดยศึกษาข้อมูลทั้งหลายอย่างกว้างขวาง และนำผลการศึกษาเรื่องนั้นที่มีแต่ประเด็นมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ รวมทั้งจัดหมวดหมู่ข้อมูลให้เป็นระบบ

5. การเรียบเรียงหรือการนำเสนอ

การเรียบเรียงหรือการนำเสนอจัดเป็นขั้นตอนสุดท้ายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีความสำคัญมาก โดยผู้ศึกษาประวัติศาสตร์จะต้องนำข้อมูลทั้งหมดมารวบรวมและเรียบเรียงหรือนำเสนอให้ตรงกับประเด็นหรือหัวเรื่องที่ตนเองสงสัย ต้องการอยากรู้เพิ่มเติม ทั้งจากความรู้เดิมและความรู้ใหม่ รวมไปถึงความคิดใหม่ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งเท่ากับเป็นการรื้อฟื้นหรือจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ขึ้นมาใหม่ อย่างถูกต้องและเป็นกลางในขั้นตอนการนำเสนอ ผู้ศึกษาควรอธิบายเหตุการณ์อย่างมีระบบและมีความสอดคล้องต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผล มีการโต้แย้งหรือสนับสนุนผลการศึกษาวิเคราะห์แต่เดิม โดยมีข้อมูลสนับสนุนอย่างมีน้ำหนัก เป็นกลาง และสรุปการศึกษาว่าสามารถให้คำตอบที่ผู้ศึกษามีความสงสัย อยากรู้ได้เพียงใดหรือมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อไปอย่างไรบ้าง

จะเห็นได้ว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างมีระบบ มีความระมัดระวัง รอบคอบ มีเหตุผลและเป็นกลาง ซื่อสัตย์ต่อข้อมูลตามหลักฐานที่ค้นคว้ามา อาจกล่าวได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เหมือนกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จะแตกต่างกันก็เพียงวิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถทดลองได้หลายครั้ง จนเกิดความแน่ใจในผลการทดลอง แต่เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นใหม่ได้อีก ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ที่ดีจึงเป็นผู้ที่ฟื้นอดีตหรือจำลองอดีตให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อที่จะได้เกิดความเข้าใจอดีต อันจะนำมาสู่ความเข้าใจในปัจจุบัน

บริบทประวัติศาสตร์สุโขทัย

สุโขทัย มาจากคำว่า สุข+อุทัย ซึ่งมีความหมายว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” ก่อนการก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัย พญาศรีนาวนาถม พระบิดาของพ่อขุนผาเมือง ได้ปกครองเมืองโบราณสุโขทัยมาก่อน หลังจากพระองค์สวรรคต ขอมสพาดโหลญล่ำพง ข้าหลวงจากราชอาณาจักรเขมรได้เข้ายึดครองเมือง ต่อมาพ่อขุนบางกลาหาว เจ้าเมืองบางยาง และพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด

ได้ยึดเมืองคืน และสถาปนาพ่อขุนบางกลางหาวขึ้นปกครองกรุงสุโขทัย มีพระนามใหม่ว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ เป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง ปกครองอาณาจักรสุโขทัย ในปี พ.ศ. 1781 โดยมีพระมหากษัตริย์ปกครองอาณาจักรสืบต่อมา รวม 10 พระองค์ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์พระองค์สำคัญ คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช และพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท) (วิไลรัตน์ ยักรอด และธวัชชัย องค์กรุฒิเวทย์, 2551)

อาณาจักรสุโขทัยมีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดตาก จังหวัดอุดรธานี จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดนครสวรรค์ รวมไปถึงจังหวัดชัยนาท โดยมีอาณาจักรข้างเคียงที่มีความเจริญสัมพันธ์กัน ได้แก่ อาณาจักรล้านนาทางทิศเหนือ อาณาจักรเขมรทางทิศตะวันออก อาณาจักรละโว้และอาณาจักร สุพรรณภูมิทางทิศใต้และอาณาจักรพุกามทางทิศตะวันตก อาณาจักรสุโขทัยมีพัฒนาการขึ้นมาจากชุมชน บนเส้นทางการค้าขายระหว่างเมืองภายในกับเมืองภายนอกที่สามารถติดต่อค้าขายกับจีนได้สะดวก จากหลักฐานการขุดค้นทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่า บริเวณพื้นที่ของอาณาจักรสุโขทัยนี้ เคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐาน ของชุมชนที่มีอารยธรรมแบบมอญ (สันติ เล็กสุขุม, 2548) และเขมรโบราณ หรือขอมมาก่อน (รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง และศานติ ภักดีคำ, 2557)

อำเภอองไกรลาศ

อำเภอองไกรลาศเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุโขทัย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองสุโขทัย มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสำโรง จ.สุโขทัย
ทิศตะวันออก	ติดกับอำเภอพรหมพิราม และอำเภอบางระกำ จ.พิษณุโลก
ทิศใต้	ติดกับอำเภอบางระกำ จ.พิษณุโลก และอำเภอศรีมาศ จ.สุโขทัย
ทิศตะวันตก	ติดกับอำเภอศรีมาศ และอำเภอเมืองสุโขทัย จ.สุโขทัย

อำเภอองไกรลาศมีพื้นที่ชายขอบเป็นที่ดอน และมีพื้นที่ตอนกลางเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงพื้นที่ทางตอนเหนือมีลำน้ำยมสายเก่าเป็นขอบเขต จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวที่ส่งผลให้บ้านเมืองของผู้คนในแถบนี้มีลักษณะแยกกันอยู่ระหว่างฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือกับฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของลำน้ำยมสายใหม่ พัฒนาการชุมชนของผู้คนทางแถบนี้ จะมีความเกี่ยวข้องกับเมืองพิษณุโลกที่อยู่ทางตะวันออก กับเมืองบางพานเมืองกำแพงเพชรที่อยู่ทางใต้ หลักฐานอันเกี่ยวกับการตั้งชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเขตอำเภอองไกรลาศที่เป็นแหล่งโบราณคดีอย่างชัดเจนนั้นไม่ปรากฏพบอย่างเป็นทางการพบแต่เพียงศิลปวัตถุที่เนื่องมาจากฝีมือมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์อย่างเช่นขวานหินกระจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมากในเขตอำเภอองไกรลาศ และพบร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์โดยทั่วไปในเขตอำเภอองไกรลาศ

ซึ่งแหล่งโบราณคดีที่ปรากฏร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์เหล่านี้ ส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่รอบ ๆ บริเวณที่เคยเป็นชายขอบของทะเลหลวง โดยเฉพาะบริเวณที่เรียกตามภาษาถิ่นสุโขทัยว่า "โฌง, โสง, ล้อง, มาบ" ซึ่งลักษณะการพบร่องรอยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์เช่นนี้ ก็สอดคล้องกับลักษณะการพบแหล่งโบราณคดีขนาดใหญ่ในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านบึงหญ้า ตำบลหนองจิก อำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย และแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านคุยก้าว บ้านแหลมมะค่า อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งต่างก็ตั้งอยู่บริเวณชายขอบของทะเลหลวงด้วยเช่นกัน ส่งผลให้พัฒนาการของชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเขตอำเภองักราชต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของพื้นที่ที่มีลักษณะเคลื่อนตัวจากพื้นที่ขอบนอกเข้าสู่ศูนย์กลางของพื้นที่ และส่งผลต่อเนื่องมาถึงพัฒนาการของชุมชนสมัยประวัติศาสตร์ด้วยในที่สุด พัฒนาการของชุมชนสมัยประวัติศาสตร์ในแถบนี้ เริ่มปรากฏชัดในสมัยสุโขทัยเป็นอย่างน้อยเพราะเราพบหลักฐานอันเป็นซากโบราณสถานสมัยสุโขทัยต่อเนื่องมาถึงสมัยอยุธยา พร้อมทั้งพบเศษชิ้นส่วนศิลปวัตถุอื่น ๆ เช่น เศษถ้วยชามสวรรคโลก พระพุทธรูป และหัวมกรบนพื้นที่ราบที่รอดพ้นจากการถูกน้ำท่วมสามแห่ง ได้แก่ 1) ที่ราบที่อยู่ระหว่างลำน้ำน่านกับลำน้ำยมสายเก่าแห่งหนึ่ง ซึ่งกลุ่มโบราณสถานของที่ราบแห่งนี้คือกลุ่มโบราณสถานวัดตลาด บ้านห้วยตั้งตำบลพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก 2) ที่ราบระหว่างลำน้ำยมสายเก่ากับลำน้ำยมสายใหม่แห่งหนึ่ง ซึ่งกลุ่มโบราณสถานของที่ราบแห่งนี้คือกลุ่มโบราณสถานบ้านไกรป่าแฝก อำเภองักราช จังหวัดสุโขทัย 3) ที่ราบฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของลำน้ำยมใหม่ ซึ่งกลุ่มโบราณสถานของที่ราบแห่งนี้คือกลุ่มโบราณสถานบ้านหนองตุม บ้านหนองบัว และบ้านหางตลาด อำเภองักราช จังหวัดสุโขทัย และจากที่ราบทั้งสามแห่งนี้ก่อเกิดพัฒนาการทางสังคมของผู้คนในแถบนี้ในลักษณะที่แยกกันอยู่ระหว่างที่ราบต่าง ๆ หลักฐานที่แสดงการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยในเขตอำเภองักราช นอกจากขวานหินแล้ว เรายังพบซากโบราณสถาน เศษเครื่องปั้นดินเผา และศิลปวัตถุอื่นๆ อาทิเช่น พระพุทธรูป หัวมกร ที่ร่วมสมัยสุโขทัยอีกด้วย ซึ่งทั้งหมดเป็นหลักฐานยืนยันว่า อย่างน้อยที่สุดในสมัยสุโขทัยเชื่อมต่อกับสมัยอยุธยา (พ.ศ. 1900 - 2100) ชุมชนแถบนี้มีอยู่แล้วอย่างแน่นอน

ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมาย

การสื่อความหมาย (Communication) คือกระบวนการที่ผู้ส่งสารใช้สื่อสารข้อมูล ความคิด หรือความรู้สึกไปยังผู้รับสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การพูด การเขียน หรือการใช้สื่อดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ การสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่ออย่างชัดเจน (Shannon & Weaver, 1949) ทักษะการสื่อความหมายไม่ได้จำกัด

อยู่แค่เพียงการพูดหรือเขียน แต่รวมถึงการ ดีความ ข้อความที่ได้รับ การเลือกใช้ภาษาหรือสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร

หลักการสื่อความหมาย

หลักการสื่อความหมาย (Interpretation principle) ที่ใช้กันทั่วไปมักอ้างถึง การทำความเข้าใจอันดี ความบันเทิง สร้างแรงบันดาลใจ เนื้อหาที่มีรูปแบบที่เป็นการสรุปเรื่องราวในภาพรวมและความเหมาะสมแก่ผู้รับฟัง ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ระดับการศึกษาหรือชนชั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะแวดล้อมต่าง ๆ ของแต่ละชุมชน การสื่อความหมายทรัพยากรวัฒนธรรมมีหลักการทั่วไป

ธนิก เลิศชาญฤทธ์ (2554) มองว่าการหลักของการสื่อความหมายต้องมุ่งเน้นไปที่ความสำคัญหรือเรื่องราวโดดเด่น มีลักษณะเฉพาะ มีแนวทางการสรุปเรื่องราวในลักษณะภาพรวม และที่สำคัญมีเนื้อหาที่ผู้เข้าชมสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยไม่ว่าผู้ชมจะเป็นเพศอะไร ช่วงอายุเท่าใด การศึกษาต่ำหรือสูง มีพื้นฐานมาจากที่ใด หรือมีความสนใจเป็นพิเศษก็ตาม ซึ่งการสื่อความหมายนั้นไม่ควรเน้นการสาธยาย หรืออธิบาย และต้องคำนึงความรู้สึก อารมณ์ของสถานที่นั้น รวมถึงคุณค่าทั้งนามธรรมและรูปธรรมของทรัพยากรวัฒนธรรม และส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้คือ การสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เข้าชมให้มีความรื่นรมย์ สนุกสนานตอบสนองความต้องการแก่ผู้เข้าชม ทั้งนี้ยังหมายถึงสิ่งอำนวยความสะดวก เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือเป็นผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ความเชี่ยวชาญและการสื่อความหมายต้องผ่านการออกแบบอย่างสร้างสรรค์ ข้อมูลมีความถูกต้องและทันสมัย และที่สำคัญเนื้อหาเหล่านั้นผ่านการวิจัยอย่างน่าเชื่อถือสามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจทรัพยากรวัฒนธรรมได้อย่างทะลุปรุโปร่ง และท้ายที่สุดจะก่อให้เกิดความซาบซึ้ง ตระหนักในคุณค่า และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

กรกนก นิลดำ และคณะ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นนักสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเยาวชนในชุมชน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายเป็นความสามารถที่ต้องการการพัฒนาในหลายด้าน ทั้งความรู้เฉพาะทาง ทักษะการสื่อสาร และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้การถ่ายทอดข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมและสังคม

วิธีการสื่อความหมาย

การสื่อความหมายทรัพยากรวัฒนธรรมนอกจากใช้ศิลปะเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งแต่ไม่ใช่ทั้งหมด ซึ่งอาจจะประกอบไปด้วยเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แนวทางของศิลปะ เช่น ป้ายตัวอักษร สื่อมัลติมีเดีย นิทรรศการ เป็นต้น โดยนำสิ่งเหล่านี้มาประกอบการเล่าเรื่องราว

ของมรดกวัฒนธรรมนั้น ๆ จากงานวิจัยเรื่องการสื่อความหมาย กรณีศึกษา อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา ของ ศิวพร ครองกุล (2554) ได้กล่าวถึงวิธีการสื่อความหมายไว้ 2 เรื่อง คือ การสื่อความหมายผ่านบุคคล Personal Media หมายถึง การสื่อความหมายโดยใช้บุคคลเป็นผู้สื่อความหมาย โดยจะมีผู้ให้ข้อมูล คอยแนะนำ และสามารถมีบทสนทนาโต้ตอบได้ เป็นการสื่อสาร 2 ทาง จากรูปแบบกิจกรรม การเสวนา งานปาฐกถา งานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการสื่อความหมายแบบ Non-personal Media กล่าวคือ อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา ใช้ความเป็นศิลปะสาธารณะในการสื่อความหมาย ใช้สถาปัตยกรรม 14 ตุลา เป็นสัญลักษณ์ของการระลึกถึงการต่อสู้ของวีรชน มีการใช้สื่อประเภทภาพถ่ายมาติดไว้บนกำแพงมีข้อความกำกับเพื่อให้ความรู้ และการจัดแสดงนิทรรศการเพื่อเสริมความรู้ จากวิธีการสื่อความหมายดังกล่าวตีความได้ว่าการสื่อความหมายบางประการเช่นการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตจำเป็นต้องมีผู้เล่าเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต แต่การสื่อความหมายบางประการอย่างเช่น ภาพวาด งานปฏึกกรรม งานศิลปะ สามารถสื่อความหมายด้วยตัวมันเอง แต่การเพิ่มข้อมูลอื่นเช่น ข้อความอธิบาย หรือการจัดแสดงนิทรรศการเอกสารแผ่นพับ ทั้งนี้เพื่อช่วยสร้างให้เกิดความเข้าใจอันดีและตรงกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับ

การสื่อความหมายเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อผู้เข้าชมหรือผู้รับฟังของหน่วยงานสถานที่เผยแพร่วัฒนธรรม อาทิ แหล่งโบราณคดี พิพิธภัณฑ์ ชุมชน แหล่งการเรียนรู้ประเภทห้องสมุด โดยมีเป้าหมายตรงกันก็เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวัฒนธรรม ทำให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมและการปลูกฝังจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และร่วมพัฒนาทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไปโดยเฉพาะการสื่อความหมายวัฒนธรรมผ่านนิทรรศการโดยแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด มีลักษณะการจัดนิทรรศการหมุนเวียนเพื่อให้ความรู้ประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะการสื่อความวัฒนธรรมที่มีการใช้สื่อใหม่นวัตกรรมการนำเสนอใหม่ ๆ เพื่อความบันเทิงควบคู่ไปกับการเรียนรู้ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่สามารถปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมได้โดยง่าย ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรให้สามารถดำรงได้ต่อไปในอนาคตซึ่งต้องอาศัยทักษะที่หลากหลายเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย

ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย หมายถึง ความสามารถของเยาวชนในการใช้เครื่องมือหรือช่องทางต่าง ๆ ในการสื่อสารข้อมูลหรือความคิดเห็นของตนเองต่อสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาทักษะในการใช้สื่อสารทั้งในรูปแบบของการพูด การเขียน และการใช้สื่อดิจิทัล ทักษะเหล่านี้ประกอบด้วย

1) ทักษะการพูดและการเขียน ทักษะการสื่อสารผ่านการพูดและการเขียนเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และข้อมูล โดยเยาวชนควรสามารถนำเสนอข้อความของตนเองได้อย่างชัดเจนและมีความเหมาะสมตามสถานการณ์

2) ทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในยุคปัจจุบัน สื่อดิจิทัลเช่น โซเชียลมีเดีย บล็อก หรือวิดีโอออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร เยาวชนจำเป็นต้องมีทักษะในการใช้เครื่องมือเหล่านี้อย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ

3) ทักษะการตีความและการเลือกสื่อ ทักษะการตีความช่วยให้เยาวชนสามารถแยกแยะข้อมูลที่ได้รับจากสื่อหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ยังรวมถึงการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและสถานการณ์

ภัทราภรณ์ สุขเจริญ (2565) ได้ศึกษาพบว่า การใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ช่วยเสริมทักษะการสื่อสารทางประวัติศาสตร์ของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเยาวชนสามารถเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับชีวิตจริงได้มากขึ้น

สมชาติ วัฒนศิริ (2560) ได้ศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่น เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับวัดและโบราณสถานช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสารและเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ดีขึ้น และมีความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

นงลักษณ์ ศรีสุวรรณ (2564) กล่าวถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์พบว่า เด็กสามารถสร้างสรรค์เนื้อหาประวัติศาสตร์ในรูปแบบที่น่าสนใจและสามารถสื่อสารได้หลากหลายช่องทาง

จากการศึกษาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ ทักษะของเยาวชนนักสื่อความหมายเป็นการผสมผสานระหว่าง ทักษะการสื่อสาร ความรู้เฉพาะทาง ทักษะปฏิสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยี และการปรับตัว เพื่อให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้รับสาร การฝึกฝนและพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนสามารถเป็นนักสื่อความหมายที่ประสบความสำเร็จและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เยาวชนสามารถ ถ่ายทอดความรู้ สร้างความเข้าใจ และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสังคม ผ่านการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ให้คงอยู่ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนภัทร อินทวาริ (2558) การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชน เป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี

และศึกษาผล การใช้แผนการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน มีองค์ประกอบดังนี้ สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาหลักสูตร การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยมีวิธีการจัดการเรียนรู้ คือ การทัศนศึกษาในสถานที่จริง การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น การสร้างแผนผังทางความคิด ผลการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้พบว่า งานวิจัยนี้มีประโยชน์ในด้านการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น รูปภาพ ใบงาน โดยเฉพาะ การนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้หรือสถานที่จริงจะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจ ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นมากขึ้น และได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในชุมชน ซึ่งทำให้นักเรียน ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ อีกทั้งนักเรียนยังได้ทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีการอภิปราย ระดมสมองเพื่อการแก้ปัญหา ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ของผู้เรียน

สุภัทรา อักกะมานัง (2554) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น โรงเรียนเทศบาลวัดราชบูรณ อุทิศ สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน โรงเรียนเทศบาลวัดราชบูรณอุทิศ สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2553 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการ จัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนเทศบาลวัดราชบูรณอุทิศ สังกัดกองการศึกษา เทศบาล เมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2553 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด ไม่เป็นอุปสรรค ต่อการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน โดยใช้องค์ประกอบ 8 ประการ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ

ดำเนินการ การประเมินผล การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ประโยชน์ที่ได้รับจากการให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนและผู้สอน จากนั้นตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สร้างขึ้น คือ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมทุกด้านในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดราชวรอุทิศ สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สร้างขึ้น พบว่า มีความเหมาะสมความเป็นไปได้ความถูกต้อง ครอบคลุมและความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น ผู้วิจัยได้พบว่า งานวิจัยนี้มีประโยชน์ด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน รวมทั้ง ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ท้องถิ่น

ศรียรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ได้ศึกษากระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1. กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีชื่อว่า “CLTE” มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ 4 ด้านที่ต้องคำนึงถึง ประกอบด้วย 1. ชุมชน (Community) 2. การจัดการเรียนรู้ (Learning) 3. เทคโนโลยี (Technology) และ 4. การประเมินผล (Evaluation) กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการเป็นการเรียนรู้บนฐานของชุมชน โดยคำนึงถึง องค์ประกอบ 4 ด้าน ของ “CLTE” โดยจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอน PSRA ซึ่งผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริง และแก้ปัญหาที่พบในชุมชนด้วยการเรียนรู้ที่หลากหลายและได้ชิ้นงานที่สร้างสรรค์ 2) วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ PSRA ประกอบด้วย (1) ขั้นเตรียม

ความพร้อม (Preparing : P) (2) ชั้นกลยุทธ์การเรียนรู้ (Strategies : S) (3) ขั้นสู่ผลสะท้อนคิด (Reflection : R) และ (4) ชั้นประเมินประสิทธิผล (Assessing : A) 4) การวัดและประเมินผล ประเมินภาพรวมของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จากการสะท้อนคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และ 5) เจื่อนใจในการนำกระบวนการนี้ไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ (1) ชุมชนให้การส่งเสริมสนับสนุนและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน (2) ผู้เรียนลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิดและการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และ (3) การยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนอกห้องเรียน พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเพียงเท่ากับ 82.20/83.50

2. ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานพบว่า 2.1) หลังเรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือการค้นคว้า การแสวงหาคำตอบ ค้นหาความจริงด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือความสามารถในการสรุปผลจากข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏ 2.2) หลังเรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนสูงที่สุดคือ การค้นพบแนวคิด และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการสร้างสรรค์ความรู้ 3. ผลการขยายผลกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า หลังเรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก

อุมาพร อ่อนคำ และคณะ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างทักษะอาชีพใน ท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร ผลการวิจัยดังนี้ 1. สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพ ในท้องถิ่นของนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องพบว่า องค์ประกอบด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ได้แก่ (1) การติดต่อประสานงานกับ ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง (2) การศึกษาข้อมูลชุมชน (3) การจัดทำแผนงานการสอนรายบุคคล (4) การพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ (5) การเตรียมแผนงาน (6) การสอนและการประเมินผล และองค์ประกอบด้านการสร้างทักษะอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ (1) ทักษะทางสังคม (2) ทักษะการทำงาน (3) ทักษะการวิเคราะห์ (4) ทักษะการแก้ปัญหา (5) ทักษะการสังเกต 2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพ

ในท้องถิ่นของ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผน (2) การปฏิบัติการ (3) การสังเกตผล (4) การสะท้อนผล 3. ผลการใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาผลการประเมินเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพ มีพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนฐานสูงกว่าที่เรียนปกตินักเรียนที่เรียนมีทักษะในอาชีพอยู่ในระดับดีและจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นปฏิบัติจริง บุคคลในชุมชนและบุคลากรในโรงเรียนมีพลังอำนาจในการจัดการศึกษาร่วมกัน

ชุดิมา มั่นเหมาะ (2562) การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชนสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ คือ ขั้วโมงสอนของครูผู้สอนมีเวลาจำกัด ผู้เรียนห้องเรียนพิเศษไม่ได้ให้ความสำคัญและขาดความพร้อมของครูผู้สอนผู้วิจัยจึงสร้างกระบวนการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชนให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภายใต้กิจกรรม “นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะจากการเรียนรู้ Active learning โดยใช้เกมเป็นสิ่งขับเคลื่อนการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านระบบนิเวศการเรียนรู้ จากผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นแนวทางการสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ คือ COVIDS ทั้งนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดการตื่นรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและต่อยอดเป็นโครงงานประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดความคงทนของความรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดจนนำไปสู่การมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น

จากการศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชนสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยนี้มีประโยชน์ในด้านเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกและเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีแรงบันดาลใจให้เกิดการเรียนรู้ตลอดการทำกิจกรรมซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้อย่างรอบด้านและมีการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน จากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์ใน สิ่งที่ผู้เรียนชื่นชอบและไม่ชอบ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนรู้ และยังสามารสรสร้างความคิดรวบยอดเป็นองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้

สุดาลักษณ์ คำลำปาง (2565) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชน เพื่อสร้างเยาวชนนักสืบความหมาย สำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหง 2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชน ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย เล่าเรื่อง เป็นเนื้อหาประวัติศาสตร์กระแสหลัก การแผ่ระบาดของไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 ไม่สามารถลงพื้นที่ได้ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชนนักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning เป็นการฝึกกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การวางแผนเป็นขั้นตอน และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 นักสื่อความหมายในการวิจัยนี้คือไม่ใช่คนที่แค่พูดอย่างเดียว แต่ต้องนำเสนอผ่านเรื่องราว ผ่านการแสดง ผ่านเพลง ผ่านอาหาร ผ่านภาษาถิ่น แต่ทั้งหมดนี้คือ การนำเสนอประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองระแหงเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

จากการศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชน เพื่อสร้างเยาวชนนักสื่อความหมาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยนี้มีประโยชน์ในด้านการสร้างเยาวชนนักสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ โดยนักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning เป็นการฝึกกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การวางแผนเป็นขั้นตอน และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 นักสื่อความหมายต้องนำเสนอผ่านเรื่องราว ผ่านการแสดง ผ่านเพลง ผ่านอาหาร ผ่านภาษาถิ่น ทำให้การนำเสนอประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอุไรโขทัย จังหวัดสุโขทัย มุ่งเน้นศึกษาเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอุไรโขทัย จังหวัดสุโขทัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มเป้าหมายจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2567

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. **กลุ่มนักเรียน** ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัยจำนวน 19 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์
2. **กลุ่มครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน** มีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เป็นครูที่สอนวิชาประวัติศาสตร์ มีความรู้ประสบการณ์ และเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มอุไรโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 11 คน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองบัว, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ, โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, โรงเรียนบ้านปามะม่วง, โรงเรียนบ้านหนองเสาเสถียร, โรงเรียนบ้านป่าสัก, โรงเรียนวัดทุ่ง, โรงเรียนวัดศรีเมือง, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231) และโรงเรียนวัดเตาทอง
3. **กลุ่มผู้ให้ความรู้** มีเกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่มที่ส่งเสริมความรู้ในส่วนของประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่าง ๆ ในแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 1 คน ได้แก่ นายเคียง ชำนิ ครูโรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมัลลาลิเชก เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุดจนชาวบ้านขนานนามว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” อาศัยอยู่ตำบลป่าแฝก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันสอนอยู่ที่โรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมัลลาลิเชก ต.ไกรใน อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย และสามารถให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย รวมทั้งบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำกรอบวิจัยเป็นแนวทางในการใช้เครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลความรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตการณ์ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกันกับบุคคลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

โดยการใช้แนวคำถามเป็นการสัมภาษณ์โดยตรงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย กลุ่มผู้ให้ความรู้ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยกำหนดเป็นแนวคำถามปลายเปิด ซึ่งได้มาจากการทบทวนเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยคำถามจะถูกถามในรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์แบบต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมมีโอกาสพูดคุยและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระระหว่างผู้วิจัยในการตอบคำถาม โดยผู้วิจัยจะมีการตั้งคำถามหลักเอาไว้ ซึ่งแบบที่สร้างขึ้นจะมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

เป็นกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2567 โดยใช้ชุดการจัดกิจกรรมเป็นสื่อกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนและทำการแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกไม่เกิน 7 คน หลังจากนั้นจะเริ่มกิจกรรมระดมสมองการเรียนรู้ผลสืบเนื่องวัฒนธรรมของผู้เรียน เป็นการวางแผนสร้างนวัตกรรมของกลุ่มตนเองสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการอนุรักษ์ท้องถิ่นของตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองบัว, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ, โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, โรงเรียนบ้านปามะม่วง, โรงเรียนบ้านหนองเสาเดียว, โรงเรียนบ้านป่าสัก, โรงเรียนวัดทุ่ง, โรงเรียนวัดศรีเมือง, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231) และโรงเรียนวัดเตาทอง เป็นการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ แนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

- กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขัวญ จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2567
- กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
- ผู้ให้ความรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน

เครื่องมือที่ใช้

- แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)
- แนวคำถามในการสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
2. สืบเสาะสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นปัจจุบัน สังเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแนวในการแบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับการใช้ในสัมภาษณ์
3. สัมภาษณ์เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยกำหนดการสัมภาษณ์ ดังนี้
 - สัมภาษณ์โดยแบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขัวญ จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2567

- สัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย

- สัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์จากผู้ให้ความรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน

4. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ สังเคราะห์หาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย

ระยะที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

- กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2567
- กลุ่มผู้ให้ความรู้ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน

เครื่องมือที่ใช้

- ชุดกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย”

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัย

2. ออกแบบแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย

3. ดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นการ จัดกิจกรรมแบบฐานการเรียนรู้ ระยะเวลาในการทำกิจกรรม 3 ชั่วโมง มีทั้งหมด 3 ฐานการเรียนรู้ โดยในแต่ละฐานการเรียนรู้ใช้เวลาทำกิจกรรม 60 นาที ผู้เรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน โดยกิจกรรมของการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมงผู้เรียนจะได้ฝึกกระบวนการเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย

4. หลังสิ้นสุดกิจกรรม มีการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย โดยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและตัดสินจาก
ชิ้นงานในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกตสัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อให้เกิดความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดยใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสารหรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อความแน่นอนว่าเหมาะสมหรือไม่ เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องแล้ว หลังจากนั้นจึงจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทหรือแบ่งไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษา

ภาพ 3 สรุปขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับผลการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์จากการสังเกตการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนยังมีวิธีการสอนแบบเดิมที่เน้นแบบบรรยาย เน้นการเล่าเรื่องราว ให้นักเรียนฟังและการท่องจำ ไม่มีการใช้สื่อประกอบอื่นเพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน นอกจากนี้ยังประสบปัญหาของครูผู้สอนที่ไม่ตรงวิชาเอกมาสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์และยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในตัววิชา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนพบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนให้ได้ครบตามมาตรฐานตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดจึงเป็นเรื่องยากที่ผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ทำทนายและสร้างความอยากเรียนรู้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ และยากที่นักเรียนอยากค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมหลังเรียนจบชั่วโมงเรียน 60 นาที ต่อใน 1 คาบของสัปดาห์ ครูผู้สอนจึงต้องจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย การเล่าเรื่อง ขาดการหาเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเพียงการจัดการเรียนการสอน การบรรยาย การเล่าเรื่องเพื่อให้ครบตามมาตรฐานตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ที่กำหนด

2) วิชาประวัติศาสตร์ เป็นวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนให้ได้ครบตามมาตรฐานตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรเท่านั้น เพราะแค่เนื้อหาวิชาตามประวัติศาสตร์กระแสหลัก ที่มีปริมาณมากการเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือความสำคัญของบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่จริงยังมีข้อมูลน้อยและสภาพปัจจุบันค่อยถูกกลืนเลือน

3) ขาดครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ และปัญหาด้านความพร้อมของครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอน สังคมศึกษาที่ต้องรับผิดชอบภาระงานสอนหลายสาระ และไม่ได้ลงลึกด้านประวัติศาสตร์โดยเฉพาะ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เป็นเรื่องใกล้ตัว

4) นักเรียนให้ความสำคัญของการเรียนประวัติศาสตร์น้อย เพราะเนื้อหาที่มากทำให้ผู้เรียน ไม่เกิดแรงจูงใจในการเรียน ไม่สนใจเรียน จนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ไม่สามารถลำดับเหตุการณ์ และเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ได้ จนขาดทักษะในการสื่อความหมายออกมา ให้ความเข้าใจได้ยาก

การจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ บางครั้งการจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้ จะใช้การบรรยายเพียงอย่างเดียว เน้นการท่องจำเป็นหลัก โดยเน้นครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน ไม่เน้นกระบวนการคิดให้แก่ นักเรียน นักเรียน ไม่มีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจต่อการเรียน และในการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ครูผู้สอนขาดการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า

...ประสบการณ์เรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ในช่วงแรกมีการใช้สื่อ มัลติมีเดีย บอร์ดเกม สื่อบอร์ดเกม ประกอบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียนได้ในระยะแรก ซึ่งไม่สามารถจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจความรู้ให้ตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดได้ครบถ้วน ในกิจกรรมบอร์ดเกมเพียงอย่างเดียว ในปัจจุบัน ดิฉันได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ โดยมีการใช้สื่อการสอนที่มีเทคโนโลยีประกอบการสอนเพื่อให้จัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้ และเข้าใจความรู้ให้ตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดได้ครบถ้วน

(ครูผู้สอนคนที่ 1, โรงเรียนวัดทุ่ง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 กุมภาพันธ์ 2568)

...การเรียนการสอนประวัติศาสตร์มักเน้นที่การท่องจำเหตุการณ์สำคัญและตัวบุคคล ในประวัติศาสตร์มากกว่าการวิเคราะห์หรือเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ การใช้วิธีการสอนมักจะเป็นแบบบรรยาย โดยที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลไปยังนักเรียน

(ครูผู้สอนคนที่ 2, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231), ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2568)

...ใช้สื่อประกอบการสอน ประกอบการบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์

(ครูผู้สอนคนที่ 3, โรงเรียนบ้านหนองเสาเลียร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2568)

...ในวิชาประวัติศาสตร์จะให้นักเรียนเรียนรู้จากสถานที่จริงเพราะบริเวณโรงเรียนมีโบราณสถานเก่าแก่และนอกจากนั้นยังใช้การเล่าเรื่องประกอบในการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น

(ครูผู้สอนคนที่ 4, โรงเรียนวัดเต่าทอง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2568)

...ในการจัดการเรียนการสอนจะใช้เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง แต่ด้วยเป็นโรงเรียนขนาดเล็กไม่มีครูตรงกับวิชาเอกสังคมศึกษาจึงมีการบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น

(ครูผู้สอนคนที่ 5, โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2568)

...ในการจัดการเรียนการสอนเราเป็นโรงเรียนขนาดเล็กครูไม่ครบชั้นและไม่มีครูตรงกับวิชาเอกสังคมศึกษาจึงต้องใช้ใบงานในการจัดการเรียนการสอน

(ครูผู้สอนคนที่ 6, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2568)

...ค่อนข้างจัดการเรียนการสอนได้ยากเพราะเป็นครูที่ไม่ได้จบตรงเอกสังคมศึกษาจึงต้องมีการศึกษาเนื้อหาที่เยอะพอสมควร บางครั้งก็ต้องใช้สื่อจากยูทูบมาเปิดเพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น

(ครูผู้สอนคนที่ 7, โรงเรียนบ้านหนองบัว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2568)

...เนื่องจากได้จัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กจึงทำให้มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ DLTV ซึ่งมีสื่อการสอนที่หลากหลายส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าถึงเนื้อหาในรายวิชาประวัติศาสตร์มากขึ้นการจัดการเรียนการสอนในประวัติปัจจุบันเริ่มจากการสอนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางเริ่มจากการอธิบายเนื้อหาเล่าเรื่องโดยการใช้สื่อการสอนเช่น พาวเวอร์พอยท์หรือการสอนจาก DLTV

(ครูผู้สอนคนที่ 8, โรงเรียนบ้านปามะม่วง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2568)

...ในอดีตนักเรียนจะเห็นภาพได้ไม่ชัดเท่าปัจจุบันเพราะเมื่อก่อนระบบต่าง ๆ จะเห็นได้เท่าที่ครุหามาให้แต่ปัจจุบันนักเรียนสามารถเข้าไปอ่านและทำความเข้าใจในเวลานั้นได้เลย ยังมีการเล่าเรื่องราวความเป็นมาให้เด็กเห็นได้ชัดยิ่งขึ้นและเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ มากขึ้นและชัดเจน

(ครูผู้สอนคนที่ 9, โรงเรียนวัดศรีเมือง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2568)

...การจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเสริมสร้างความทรงจำส่วนรวมเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรากเหง้าและเห็นถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ ปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีที่สามารถหาข้อมูลได้ง่ายและน่าสนใจมากมายมาให้นักเรียนได้เรียน

(ครูผู้สอนคนที่ 10, โรงเรียนวัดเสาหิน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2568)

...การจัดการเรียนการสอนเนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนน้อย ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเนื้อหาในวิชาประวัติศาสตร์ เพราะมีความซับซ้อน ต้องท่องจำ พี่ก็จะใช้การเรียนการสอนที่เน้นสื่อวิดีโอมาช่วย รวมทั้งการเล่นเกมในบางชั่วโมงเพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

(ครูผู้สอนคนที่ 11 โรงเรียนบ้านป่าสัก, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2568)

...การเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์มีข้อจำกัดอยู่มาก เพราะโรงเรียน ไม่มีครูที่เป็นวิชาเอกสังคมศึกษา ส่วนใหญ่จะใช้การสอนที่บูรณาการกับรายวิชาอื่นร่วมด้วย

(ครูผู้สอนคนที่ 12, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากนั้นจากการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์สำหรับผู้เรียนโดยการสังเกตการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ผู้เรียนในแต่ละห้องเรียนจะมีบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งให้ความสนใจในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และไม่ค่อยให้ความสนใจในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ คิดว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ น่าเบื่อหน่าย ต้องท่องจำ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ พบว่า

...หนูว่าบางครั้งเนื้อหาที่เรียนมันซับซ้อนและยากเกินไป จนหนูจำไม่ได้ และไม่เข้าใจเนื้อหาที่คุณครูสอน

(นักเรียนคนที่ 1, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

...เนื้อหาบางครั้งก็ยากจนตอบคำถามไม่ได้ และไม่เข้าใจเนื้อหา อย่างชื่อพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ หรือเรื่องราวแต่ละยุคสมัยก็จำสลับกัน

(นักเรียนคนที่ 2, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

...หนูว่าบางเรื่องมันไกลตัว หนูไม่รู้จักพระมหากษัตริย์ พอฟังครูสอนบางครั้งก็ไม่เข้าใจเลย

(นักเรียนคนที่ 3, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

...ผมฟังที่สอนบางครั้งก็งง เรื่องมันไม่สนุก ยังต้องท่องจำอีกครับ

(นักเรียนคนที่ 4, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

...หนูว่าเนื้อหาวิชานี้มันเยอะ จำยาก ต้องจำชื่อบุคคลต่าง ๆ บางครั้งก็ไม่เข้าใจค่ะ

(นักเรียนคนที่ 5, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

...เรียนแล้วงงครับและยังไม่เข้าใจเรื่องราวในอดีต

(นักเรียนคนที่ 6, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

...เนื้อหามันเยอะเลยครับ บางครั้งฟังไม่ทันที่ครูอธิบาย และมีช่วงเวลาที่ยากมาก

(นักเรียนคนที่ 7, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

...ไม่ชอบจดเนื้อหาที่ยาก จำไม่ได้ ถ้าครูไม่เปิดวิดีโอให้ดูบางครั้งมันจำไม่ได้เลย

(นักเรียนคนที่ 8, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

...หนูว่าเป็นวิชาที่เข้าใจยากนะคะ เรื่องมันเป็นเรื่องอดีต มันไม่เห็นภาพว่าในสมัยก่อนมันเป็นยังไง บางครั้งก็มีชื่อที่ยาก

(นักเรียนคนที่ 9, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

...ถ้ามีไม่เกมให้เล่นคงน่าเบื่อมากเลยคะ เพราะเนื้อหามันเยอะ บางครั้งเรียนไม่ทัน

(นักเรียนคนที่ 10, โรงเรียนบ้านวังขวัญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2568)

การศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ที่เป็นอยู่นั้นเป็นการเรียนที่เน้นการบรรยาย เล่าเรื่องเรียนจากหนังสือเรียน ไม่ได้ทำกิจกรรม ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ต้องจดจำเนื้อหาจำนวนมาก แต่ถ้ามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ แบบนอกห้องเรียน เรียนรู้สถานที่จริง จะทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์มากยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านประสบการณ์โดยตรง

จากข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญจากข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สู่โซทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นนักเรียนเป็นสำคัญหรือเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน ผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนหลาย ๆ ด้านไปพร้อมกันได้ มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระลงในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน การศึกษาองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้และตระหนักในความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

แนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์นั้นต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและต้องจัดให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...ครูต้องส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนรักท้องถิ่น ของดิฉันจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย บุคคลสำคัญ, เหตุการณ์สำคัญ, แหล่งโบราณคดี, ภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

(ครูผู้สอนคนที่ 1, โรงเรียนวัดทุ่ง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 กุมภาพันธ์ 2568)

...แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์มุ่งเน้นที่การสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการเชื่อมโยงความรู้ประวัติศาสตร์กับบริบทในปัจจุบัน การส่งเสริมให้นักเรียนรักท้องถิ่นจึงต้องการความร่วมมือจากทั้งครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างความรัก ความภาคภูมิใจ และความรับผิดชอบในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(ครูผู้สอนคนที่ 2, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231), ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2568)

...เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีบทบาทในการสื่อสาร เชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นผู้ให้ความรู้ เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับนักเรียน

(ครูผู้สอนคนที่ 3, โรงเรียนบ้านหนองเสาเล้า, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2568)

...ในวิชาประวัติศาสตร์จะให้นักเรียนเรียนรู้จากสถานที่จริงเพราะบริเวณโรงเรียนมีโบราณสถานเก่าแก่ หันมาสนใจในท้องถิ่นของตนเอง เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวใกล้ตัวก่อน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรักท้องถิ่น

(ครูผู้สอนคนที่ 4, โรงเรียนวัดเตาทอง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2568)

...ในการจัดการเรียนการสอนควรให้นักเรียนได้เรียนรู้จากชุมชนจริง ใช้สื่อท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ๆ

(ครูผู้สอนคนที่ 5, โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2568)

...พัฒนาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นภายในโรงเรียนเพื่อทำให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์มีชีวิตและเข้าถึงง่าย นักเรียนจะรู้สึกว่าการเรียนนี้ไม่ใช่เรื่องที่ไกลตัว

(ครูผู้สอนคนที่ 6, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2568)

...การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์เรื่องจากเรื่องง่าย ๆ ใกล้ตัว เช่น ประวัติศาสตร์ในชุมชนที่สอดคล้องมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และอยากจะทำเรื่องราวออกมา

(ครูผู้สอนคนที่ 7, โรงเรียนบ้านหนองบัว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2568)

...จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องเนื้อหาที่เป็นการเรียนรู้จากสถานที่จริง อย่างโรงเรียนบ้านปามะม่วงจะอยู่ตรงข้ามกับวัดปามะม่วงซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

ในชุมชน มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากมาย นักเรียนจะรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอด และรักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

(ครูผู้สอนคนที่ 8, โรงเรียนบ้านปามะม่วง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2568)

...ปลูกฝังให้นักเรียนรู้ถึงความเป็นมาของประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นสอนให้นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นช่วยให้นักเรียนเข้าใจความเป็นไปเป็นมาทั้งประเพณี วัฒนธรรมและเหตุการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองให้นักเรียนตระหนักและรู้ถึงคุณค่า ของประวัติศาสตร์ชุมชนและให้นักเรียนช่วยกันบอกถึงการรู้จักท้องถิ่นและช่วยกันส่งเสริมท้องถิ่น ของตน

(ครูผู้สอนคนที่ 9, โรงเรียนวัดศรีเมือง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2568)

...การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้ถึงความเป็นมาและความสำคัญของท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นที่ให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราว และสามารถถ่ายทอดออกมาสู่ชุมชนได้อย่างภาคภูมิใจ

(ครูผู้สอนคนที่ 10, โรงเรียนวัดเสาหิน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2568)

...การจัดการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงความเป็นมา และมีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ควร จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่เรื่องราวของชุมชน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรัก และภาคภูมิใจกับชุมชน

(ครูผู้สอนคนที่ 11 โรงเรียนบ้านป่าสัก, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2568)

...การเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ควรมีความหลากหลายของสื่อในการจัดการเรียน การสอน อาจจะเป็นการใช้เกม หรือ สื่อจาก Youtube มาเปิดให้นักเรียนชม ร่วมกันวิเคราะห์ และจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่เรื่องราวเพื่อให้นักเรียนเกิดสำนึกรัก ในท้องถิ่นของตนเอง

(ครูผู้สอนคนที่ 12, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2568)

...ในท้องถิ่นอำเภอโกสุมพิสัยหลักฐานที่ยังไม่ได้รับการค้นพบอีกมากมาย ผมสอนนักเรียน จะเริ่มจากการให้นักเรียนเห็นความสำคัญหรือเรื่องราวในท้องถิ่นก่อนเป็นอันดับแรก คราวนี้นักเรียน ก็จะสนใจมากขึ้น อยากจะสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของชุมชนของตนเอง อย่างในวังขวัญ

ไม่มีใครรู้ว่ามิมิตรร้าง วัดโบราณจนนักเรียนมาบอกว่าหลังบ้านเขามีซากโบราณสถานอยู่ พอได้เรียนแล้วเขาสนใจมากขึ้น แล้วยิ่งเราสอดแทรกไปกับประวัติศาสตร์สุโขทัยในยุคต่าง ๆ นักเรียนก็สนุกยิ่งขึ้นเพราะเขาไม่เคยรู้ว่าประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวกับเขาขนาดนี้

(ผู้ให้ข้อมูล, ครูโรงเรียนไกรในวิทยาคมฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2568)

จากประเด็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนหลาย ๆ ด้านไปพร้อมกันได้ มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมผ่านประสบการณ์โดยตรงโดยผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญจากข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นนักเรียนเป็นสำคัญหรือเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน ผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนหลาย ๆ ด้านไปพร้อมกันได้ มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระลงในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริงจากสถานการณ์จริงของชุมชน เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ และตระหนักในความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน

เห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสุโขทัยและพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นฐานการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน แต่ละฐานการเรียนรู้จะมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์สุโขทัยผ่านประสบการณ์โดยตรง โดยผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่สอดคล้องและนำไปใช้พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

1. หลักการสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.1 การพัฒนาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติสถานที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์จริง เรียนรู้จากประสบการณ์การบอกเล่าจากปราชญ์ชุมชนผู้รู้ในการเรียนจากกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในแต่ละฐาน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์สุโขทัย บริบทแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน และในแต่ละฐานการเรียนรู้จะมีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติมีทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ การอธิบายและรับฟัง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์และสรุป ที่สามารถพัฒนาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายของผู้เรียนได้

1.2 การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ในการจัดกิจกรรมจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนได้ลงพื้นที่ในการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการทำความเข้าใจแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์จากผู้ให้ความรู้ ฝึกให้ผู้เรียนได้อธิบายความรู้ร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมหรือการเรียนรู้

2. แนวทางการจัดกิจกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยครูผู้สอนมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์นั้น ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประวัติศาสตร์ที่นักเรียนให้ความสนใจเป็นพิเศษคือประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เกิดความภูมิใจและให้ความสำคัญกับท้องถิ่นของตนเอง ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งสอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้เรียน และเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียน

จากแนวทางดังกล่าว นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 19 คน โดยใช้ชุดกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ 3 กิจกรรม ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง สืบเรื่องเมืองพระร่วง

ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย

ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง

ภาพ 4 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมาย
ด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย เรื่อง “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย”

โดยผู้เรียนจะได้สมุดกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ซึ่งภายในสมุดกิจกรรม ประกอบด้วย คำชี้แจงสำหรับนักเรียน จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมในแต่ละชุดกิจกรรม โดยผู้เรียนต้องศึกษาและความเข้าใจขั้นตอนการทำกิจกรรม ผู้เรียนแบ่งกลุ่มซึ่งแต่ละคนในกลุ่ม จะต้องช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เรียบร้อยตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งในระหว่างการทำกิจกรรม จะมีการแข่งขันกันตอบคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการหาคำตอบ การแข่งขัน มีการเก็บสะสมคะแนน สามารถนำคะแนนแลกของรางวัลหลังจากการทำกิจกรรมเสร็จสิ้น

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

การเรียนรู้โดยใช้สมุดกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง
2. แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 7 คน
3. อ่านคำชี้แจงการใช้สมุดกิจกรรม ขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้สมุดกิจกรรมการให้เข้าใจก่อน

ลงมือศึกษาสมุดกิจกรรม

4. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้
5. ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนในสมุดกิจกรรม
6. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เสร็จเรียบร้อยแล้วให้ตรวจสอบสมุดกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” และนำเสนอครูผู้สอน

จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัย
2. เพื่อนำความรู้ที่ได้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย
3. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตนเอง และพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมาย

กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย”

ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง สืบเรื่องเมืองพระร่วง การดำเนินกิจกรรมโดยให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัย หลักฐานที่พบในสมัยสุโขทัยและท้องถิ่นอำเภอองไกรลาค

1. ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุโขทัย โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมไปถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกค้นพบในสมัยสุโขทัย

ภาพ 5 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”

ภาพ 6 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”

2. นักเรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุโขทัย โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาข้อมูลทั้งจากใบความรู้และเอกสารประกอบการทำกิจกรรมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินกิจกรรม และการทำแบบฝึกทักษะกิจกรรม

ภาพ 7 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”

ภาพ 8 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”

3. เมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรมผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมตามใบงาน “สืบเรื่องเมืองพระร่วง” พร้อมทั้งอภิปรายและซักถามประเด็นที่น่าสนใจร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในประวัติศาสตร์ สู่ขัฒมมากยิ่งขึ้น

ภาพ 9 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”

ภาพ 10 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “สืบเรื่องเมืองพระร่วง”

ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย การดำเนินกิจกรรม

1. ครูผู้สอนแนะนำกิจกรรมที่ 2 เรื่อง มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัยโดยให้นักเรียนศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัฒนธรรมสมัยสุโขทัย

ภาพ 11 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”

2. นักเรียนศึกษาในแหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินกิจกรรม และการทำแบบฝึกทักษะกิจกรรม

ภาพ 12 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”

ภาพ 13 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”

3. เมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรมผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปสิ่งที่ตนได้ศึกษาเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัฒนธรรมสมัยสุโขทัยเมื่อผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้เป็นที่เรียบร้อยแล้วผู้สอนเติมเต็มข้อมูลและใช้คำถามกระตุ้นความคิด เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนถัดไป

ภาพ 14 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย”

ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้

1. ครูผู้สอนแนะนำกิจกรรมที่ 3 เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง

ภาพ 15 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”

ภาพ 16 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”

2. นักเรียนศึกษาใบความรู้เกี่ยวกับเรื่องประวัติความเป็นมาของอำเภอองไกรลาศ แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในอำเภอองไกรลาศ แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชนวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และของดีอำเภอองไกรลาศ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการทำสื่อเผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย

ภาพ 17 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”

ภาพ 18 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”

3. เมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรมผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปสิ่งที่ตนได้ศึกษาทั้งจากเอกสารและฐานการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมทั้ง 3 ชุดกิจกรรม แล้ว เมื่อผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้สอนเติมเต็มข้อมูลและใช้คำถามกระตุ้นความคิด

ภาพ 19 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”

ภาพ 20 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง”

ผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน และด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังนี้

1. ด้านผู้สอน

ผลการวิจัยของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย จากการสังเกตครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญมากในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัด ของผู้เรียนส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานร่วมกัน กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกในทางที่เหมาะสม และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

ในกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนมีบทบาทอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อมีปัญหา กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยการถามตอบ การใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ หรือการให้รางวัล เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการหาคำตอบ และในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้สำเร็จ นอกจากนี้กิจกรรมยังสามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นการจับใจความสำคัญและสรุปความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ เป็นการเล่นดนตรีประกอบบทเพลงที่มีความไพเราะและใช้ความสามารถของนักเรียนในการถ่ายทอดออกมาเป็นบทเพลง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นการใช้เทคนิคการถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอในการทำกิจกรรมกลุ่มของแต่ละกลุ่ม และมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ด้านผู้เรียน

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ในการดำเนินกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมใช้เวลา 3 ชั่วโมง ทั้งหมด 3 กิจกรรม ผลการวิจัยจากการสังเกตผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้จากเรื่องราวที่ใกล้ตัวในชุมชนของตนเอง การได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมที่เป็นเกม การผจญภัยทำให้นักเรียนรู้สึกสนุก ในการเรียนจากกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์สุโขทัย แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชนที่อาศัยอยู่ และในแต่ละกิจกรรมจะมีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติมีทั้งการสร้าง ความเข้าใจ การอธิบายและรับฟัง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์และสรุป ที่สามารถพัฒนาทักษะ

เยาวชนนักสื่อความหมายของผู้เรียนได้ ซึ่งระหว่างการทำกิจกรรมผู้เรียนมีความสนุกสนาน ให้ความสนใจในการทำกิจกรรม ฝึกการทำงานร่วมกัน

3. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผลการวิจัยกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนา เยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยจากการสังเกต พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการนำสื่อที่มีความหลากหลายมาปรับใช้กับบทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมที่สามารถตอบโจทย์ ในการพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายและมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความกล้าแสดงออก กล้าที่จะสื่อสารจากสิ่งที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนี้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่ออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตรงตามสนใจ และครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเพื่อจะได้เรียนรู้ร่วมกัน

ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยที่สามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น ของตนเองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แหล่งประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

นักเรียนเป็นนักประชาสัมพันธ์แหล่งประวัติศาสตร์ในชุมชนและจังหวัดสุโขทัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมาย ด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของตนเอง มีทักษะการสื่อสาร และทักษะการวางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน 3 ชิ้นงาน เพื่อนำเสนอประวัติศาสตร์ตาม ฉบับแม่ภูมิที่อยากให้นักเรียนได้รู้จักการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่หลากหลาย เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ สร้างให้นักเรียนเป็นนักเรียนนักคิด เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ จะเป็นวิชาที่ไม่น่าเบื่ออีกต่อไปสำหรับนักเรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับ ระดับชั้นประถมศึกษา นั้น ต้องคำนึงถึงวัยของผู้เรียน ความเหมาะสม ความถนัด และความสนใจ ของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนา นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง สัมผัสกับบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยผู้วิจัย สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่สอดคล้องและนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชน เป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยที่สามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น ของตนเองได้

ภาพ 21 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย” บูรณาการวิชา ประวัติศาสตร์กับวิชาดนตรี ใช้ทักษะการเล่นดนตรีร้องกะลุ่มซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน บ้านวังขวัญ ถ่ายทอดบทเพลง “สุโขทัยเมืองทอง” ที่บอกเล่าความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด สุโขทัยและโรงเรียนบ้านวังขวัญ

รับชมได้ที่ :

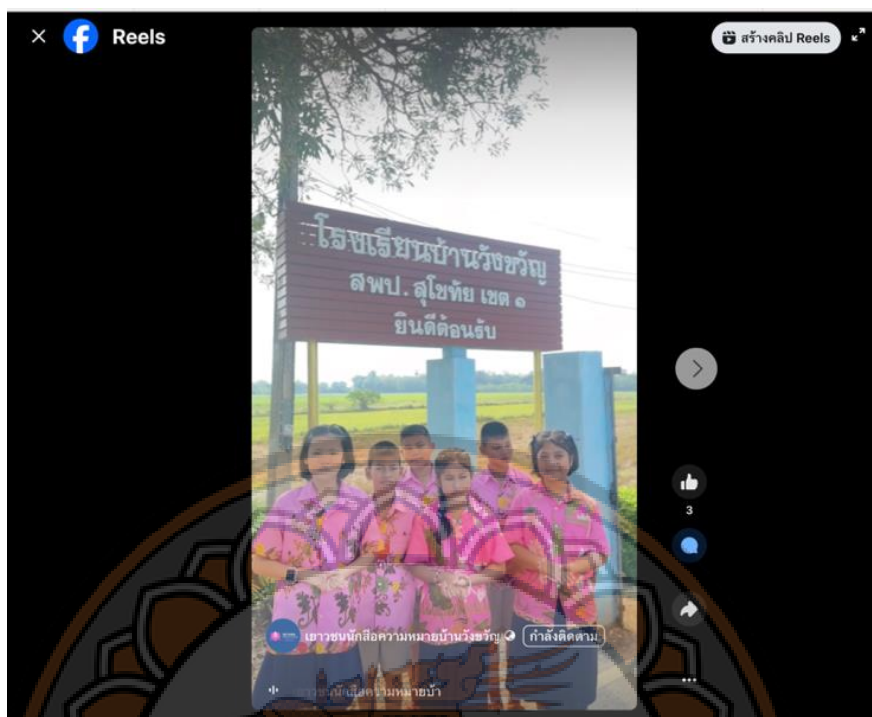
<https://www.facebook.com/share/v/1Ba4qkH8b2/>

ภาพ 22 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย

ภาพ 23 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย

ภาพ 24 กิจกรรมการเรียนรู้ “เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง” โดยใช้ทักษะการสื่อสารนำเสนอ ข้อมูลประวัติศาสตร์ของชุมชนตนเองและใช้ทักษะเทคโนโลยีในการตัดต่อคลิปวิดีโอ นำเสนอข้อมูลลงในสื่อโซเชียลมีเดีย

รับชมได้ที่ : <https://www.facebook.com/share/r/1Nk5MgHT8s/>

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชน นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย อรุณทัย จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ประโยชน์ของงานวิจัย คือ 1. ครูผู้สอน ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์หรือบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่น ๆ ต่อไป 2. ผู้เรียน ได้นำความรู้และประสบการณ์เป็นแนวทางในการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย และ 3. สถานศึกษา ได้แนวทางการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไปปรับหลักสูตร การเรียนการสอนในสถานศึกษา และยังสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปศึกษา พัฒนา เพื่อสร้างหลักสูตร การเรียนรู้สาระท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขอบเขตของการวิจัย ในด้านเนื้อหา คือ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมาย ด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้สอน ผู้เรียน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เนื้อหา ที่จะสอน วิธีการสอน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมไปถึงอุปสรรคในการเรียนรู้ 2. ศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ ชุมชนเป็นฐาน ทั้งประวัติความเป็นมาภูมิหลังของประวัติศาสตร์ในสุโขทัย ประวัติศาสตร์ในชุมชน ศึกษาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายที่สามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของตนเอง โดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้แหล่งประวัติศาสตร์สุโขทัยและชุมชนในตำบลไกรใน อ.กงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยเป็นฐาน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 31 คน ได้แก่ 1. กลุ่มผู้เรียน สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 19 คน 2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เป็นครูที่สอนวิชาประวัติศาสตร์ มีความรู้ประสบการณ์ และเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มอรุณทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 11 คน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองบัว, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ,

โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, โรงเรียนบ้านปามะม่วง, โรงเรียนบ้านหนองเสาเสียว, โรงเรียนบ้านป่าสัก, โรงเรียนวัดทุ่ง, โรงเรียนวัดศรีเมือง, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231) และโรงเรียนวัดเต่าทอง

กลุ่มผู้ให้ความรู้ มีเกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่มที่ส่งเสริมความรู้ในส่วนของประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่าง ๆ ในแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย ได้แก่ นายเคียง ชำนิ ครูโรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมลคลาภิเษก เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความรู้ ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด จนชาวบ้านขนานนามว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” อาศัยอยู่ตำบลป่าแฝก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดตาก ปัจจุบันสอนอยู่ที่โรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมลคลาภิเษก ต.ไกรใน อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย และสามารถให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย รวมทั้งบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีสำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมี 3 แบบ คือ 1. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) สังเกตพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตการณ์โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกันกับบุคคลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน 2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากผลงานนวัตกรรมวิถีโอเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษานิเทศ (การศึกษาอิสระ IS) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ว่าข้อความในแบบสอบถามเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษาเพื่อให้เกิดถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อเตรียมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในงานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้ คือ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ จากการสังเกตการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนนั้นยังมีการสอนแบบการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เน้นการท่องจำในเนื้อหา บรรยายการเรียนแบบท่องเรียนมากกว่าให้นักเรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ สื่อการสอนยังเป็นหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ ขาดการนำสื่อการสอนที่มีความหลากหลายและเหมาะสมมาปรับใช้กับนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนพบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้ 1) นักเรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และเนื้อหาจำนวนมาก 2) ครูผู้สอนที่ไม่ตรงวิชาเอกมาสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ และยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในตัววิชาซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอน ในส่วนของผู้เรียนในการเรียนประวัติศาสตร์ มีการเรียนการสอนที่เนื้อหาไม่มีความหลากหลาย แต่การเรียนการสอนในยุคปัจจุบันเป็นการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่ครูเน้นใช้สื่อ เช่น Canva และ PowerPoint ในการสอนพร้อมกับแบบบรรยายทำให้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีข้อจำกัด

2. แนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมกับนักเรียน เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนหลาย ๆ ด้านไปพร้อมกันได้ มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระลงในกิจกรรมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมผ่านประสบการณ์โดยตรง

3. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ผู้วิจัยได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสุโขทัย และการสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการในการสื่อสาร เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดสุโขทัย และเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจต่อการเสียสละของบรรพบุรุษ และเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มในการออกแบบสื่อนวัตกรรมของกลุ่มตนเอง ซึ่งเป็นการบูรณาการให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่สามารถเชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาเทคโนโลยีการตัดต่อ ลำดับภาพในการทำคลิปวิดีโอตัดต่อ การถ่ายภาพ วิชาดนตรีนาฏศิลป์ในการแสดงประกอบวงดนตรีอังกะลุงและการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านบทเพลง และทักษะที่สำคัญคือทักษะเยาวชนนักร้องความหมายที่ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของตนเองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แหล่งประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

โดยผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่สอดคล้องและนำไปใช้พัฒนาแนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า หลักการสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

2. การอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย

3. สร้างความภาคภูมิใจ การสำนึกรักบ้านเกิดให้ผู้เรียนรักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเอง

4. ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัยเพื่อให้นักเรียนสร้างนวัตกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและถ่ายทอดเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ นักเรียนได้เห็นคุณค่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดสุโขทัย โดยการใช้

ชุดกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” กิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับตัวชี้วัดและตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรของสาระวิชาประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

4. ผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียนและด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังนี้

1) ด้านผู้สอน

ผลการวิจัยของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย จากการสังเกตครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญมากในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัด ของผู้เรียนส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณ การทำงานร่วมกัน กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกในทางที่เหมาะสม และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

ในกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนมีบทบาทอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อมีปัญหา กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยการถามตอบ การใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ หรือการให้รางวัล เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการหาคำตอบ และในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้สำเร็จ นอกจากนี้กิจกรรมยังสามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นการจับใจความสำคัญและสรุปความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ เป็นการเล่นดนตรีประกอบบทเพลงที่มีความไพเราะและใช้ความสามารถของนักเรียนในการถ่ายทอดออกมาเป็นบทเพลง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นการใช้เทคนิคการถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอในการทำกิจกรรมกลุ่มของแต่ละกลุ่ม และมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2) ด้านผู้เรียน

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ในการดำเนินกิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมใช้เวลา 3 ชั่วโมง ทั้งหมด 3 กิจกรรม ผลการวิจัยจากการสังเกตผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้จากเรื่องราวที่ใกล้ตัวในชุมชนของตนเอง การได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมที่เป็นเกม การผจญภัยทำให้นักเรียนรู้สึกสนุก ในการเรียนจากกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม

ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์สุโขทัย แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในชุมชนที่อาศัยอยู่และในแต่ละกิจกรรมจะมีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติมีทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ การอธิบายและรับฟัง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์และสรุป ที่สามารถพัฒนาทักษะ เยาวชนนักสื่อความหมายของผู้เรียนได้ ซึ่งระหว่างการทำกิจกรรมผู้เรียนมีความสนุกสนาน ให้ความสนใจในการทำกิจกรรม ฝึกการทำงานร่วมกัน

3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผลการวิจัยกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชน นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยจากการสังเกต พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการนำสื่อที่มีความหลากหลายมาปรับใช้กับบทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมที่สามารถตอบโจทย์ ในการพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายและมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความกล้าแสดงออก กล่าวที่จะสื่อสาร จากสิ่งที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนี้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตรงตามสนใจ และครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเพื่อจะได้เรียนรู้ร่วมกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนา เยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้สอดคล้องกับ McKinny (2008, อ้างอิงใน มนตรี ศิริจันทร์ชื่น, 2554) ที่ได้เสนอ ตัวอย่างรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning ได้ดี คือ การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้ามาบูรณาการ ในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการสอน การมอบหมายงาน และขั้นการประเมินผล สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ ทิศนา ขัมมณี (2560) ที่มีจุดมุ่งเน้น 5 ประการ ดังนี้ 1) แบบเน้นตัวผู้เรียน 2) แบบเน้นความรู้ ความสามารถ 3) แบบเน้นประสบการณ์ 4) แบบเน้นปัญหา 5) แบบเน้นทักษะกระบวนการ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมหรือการเรียนรู้ บริบทแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สุโขทัยผ่านประสบการณ์โดยตรง สอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอน ที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการบูรณาการสาระความรู้ในหลายศาสตร์ กับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัวในชุมชนและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยการ มีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจ

ในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงค์ (2554) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนจากภูมิปัญญา ซึ่งนักเรียนสามารถค้นหาคำตอบด้วยตนเองในเรื่องที่สนใจใฝ่เรียนรู้ การรู้จักแก้ปัญหาแล้วนำสิ่งที่ได้จากการค้นคว้ามาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดจากการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ตลอดเวลา ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันแล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน การเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้จะทำให้ นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ยังเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์จริงที่สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้บนฐานชุมชน (Community-based Learning) โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมจริยธรรม โดยมีความเชื่อว่า นักเรียนจะต้องเรียนรู้และเข้าใจกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากร ตลอดจนเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่น และเห็นคุณค่าเกิดความหวงแหนแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ยังหลงเหลืออยู่ ทั้งนี้คุณภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของประเทศไทยในยุค 4.0 และเป็นทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนในการสร้างจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความภูมิใจในความเป็นไทยอย่างมีศักดิ์ศรีสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขในโลกยุคดิจิทัลของนักเรียน และสามารถเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและพลเมืองโลกได้ ที่สอดคล้องกับสมชาติ วัฒนศิริ (2560) การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่นช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสารและเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ดีขึ้น และมีความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งผลการวิจัยหลังจากที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็น “นักสื่อความหมายประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” ได้อย่างแท้จริง โดยนักเรียนสามารถออกแบบและนำเสนอเรื่องราวในแง่มุมของตนเองได้ผ่านการเรียนรู้จากฐานกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการบูรณาการความรู้ ทักษะชีวิต และทักษะการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่จากการสังเกตผู้เรียนในการทำกิจกรรมมีความตั้งใจอย่างมากในการสร้างสรรค์ผลงานสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยให้คนภายนอกได้รู้จัก ผู้เรียนเกิดความเป็นอิสระในการปฏิบัติทักษะในการถ่ายทอดเรื่องราวเอง ส่งผลให้เกิดความสุข สนุกสนานในการทำกิจกรรม และได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสิ่งนี้จะเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนา นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย อรุณทัย จังหวัดสุโขทัย โดยผู้วิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรศึกษาบริบทของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสุโขทัย เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจความเป็นมาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตนเองอย่างถ่องแท้ จากหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ที่ยังหลงเหลืออยู่

1.2 ควรมีการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และการศึกษาแหล่งข้อมูล ทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนักเรียนได้ข้อมูลครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.3 ควรมีการเพิ่มกิจกรรมเป็นแบบฐานการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และเพื่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม

1.4 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานขึ้นเดียว แต่สามารถวัดประเมินผลได้หลากหลาย

1.5 กิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำเกมใช้ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ที่หลากหลาย และเป็นการสร้างความสนใจให้กิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะ เพิ่มเติม เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดข้ามวัฒนธรรม และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็น ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

2.2 ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชน หรือแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ตามบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน

2.3 ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในการส่งเสริมทักษะด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน โดยนำแนวทางการสร้างและใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา และศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สาธิตพัฒนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *กลวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิธีเรียน*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สาธิตพัฒนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดสุโขทัย. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัย*. สุโขทัย: ศาลากลางจังหวัดสุโขทัย.
- กรรณก นิลดำ. (2562). *การสร้างการเล่าเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ชนภัท อินทวาริ. (2558). *การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชุดิมา มั่นเหมาะ. (2562). *การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิศตรบนฐานชุมชน*. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทีศนา แหมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนิ เลิศชาญฤทธิ์. (2554). *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ธิดา สารยา. (2529). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning*. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ลเอ็ด.
- นิพนธ์ กิณวงศ์. (2542). *หลักบริหารการศึกษา*. พิษณุโลก: ภาควิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา.
- ภัทราภรณ์ สุขเจริญ. (2565). *การใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาทักษะนักสื่อสารความหมายด้านประวัติศาสตร์ของนักเรียน*. วารสารวิชาการศึกษาท้องถิ่น.
- มหาวิทยาลัยราชธานี. (2557). *คู่มือแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*.

อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.

รัฐสุภานุรักษ์ นันทเสน. (2559). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสุนทรียสนทนา เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์จำกัด.

รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง. (2556). *พุทธศิลป์ลัทธิ*. กรุงเทพฯ: มติชน.

วิชัย เสวกงาม. (2559). *เอกสารประกอบการบรรยาย การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิไลรัตน์ ยั่งรอด และรัชชัย องค์วุฒิเวทย์. (2551). *คู่มือท่องเที่ยว-เรียนรู้ สุโขทัย ศรีสัชนาลัย*. กรุงเทพฯ: มิวเซียมเพรส.

ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์. (2557). กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 8(1), 183-197.

ศรีศักร วัลลิโคม. (2533). *พระนครศรีอยุธยาในฐานะราชธานีในศูนย์กลางประวัติศาสตร์อยุธยา*. พระนครศรีอยุธยา: ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา.

ศรีศักร วัลลิโคม. (2554). *พัฒนาการทางสังคม-วัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำว้าง. (2546). *สอนเด็กให้คิดเป็น*. กรุงเทพฯ: ปกรณ์ศิลป์.

ศิริรัตน์ ดีโต. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนมโนทัศน์ที่มีต่อมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่องตัวหารรวมมากและตัวคูณร่วมน้อย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *Journal of Education and Innovation*. 20(2), 224-232.

สมชาติ วัฒนศิริ. (2560). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. วารสารการศึกษาท้องถิ่น.

สุตาลักษณ์ คำลำปาว. (2565). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ในเมืองระแหงบนฐานชุมชนเพื่อสร้างเยาวชนนักสืบความหมายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุเทพ สุนทรเกสซ์. (2522). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: การศึกษาประวัติศาสตร์ระดับจุลภาค*. กรุงเทพฯ: ลิเบอร์ตีบุ๊กส์

สุภัทรา อักกะมานัง. (2554). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

- สิรินาถ ชุมพาที. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม (STS) ร่วมกับการใช้เครือข่ายสังคม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่องไฟฟ้า สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อนุชา แป้นจันทร์. (2556). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีบริบท เรื่อง การเคลื่อนที่แบบ โพรเจกไทล์เพื่อพัฒนาความเข้าใจโมเมนต์และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อนิวรรณ พิกพวงศัไพศาล. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus จากสื่อเอกสารจริง ๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาฝรั่งเศสเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (2548). ประวัติศาสตร์เพื่อชุมชน ทิศทางการศึกษาใหม่ของการศึกษา ประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อัจฉรา ศรีพันธ์. (2561). การจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์เปอร์เรชั่นจำกัด.
- อาคม สมบัติแก้ว. (2535). การศึกษาแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของครูอาจารย์และผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุมาพร อ่อนคำ, อุดร อรกุล และวรวรรณ อุบลเลิศ. (2561). เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนนี้เป็นฐาน เพื่อสร้างทักษะอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 4(3), 32-49.

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวทางการสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียน
2. แนวทางการสัมภาษณ์การเรียนวิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียน
3. แบบประเมินการสังเกต
4. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะเยาวชนนักร้องสื่อความหมาย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....วันเดือนปี ที่สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด: เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะเยาวชนนักร้องสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย ได้แก่ กลุ่มครูผู้มีส่วนประกอบและกลุ่มผู้ให้ความรู้ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

ข้อที่ 1 ประสบการณ์เรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ข้อที่ 2 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ข้อที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมการรักท้องถิ่น ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนวิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....วันเดือนปี ที่สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด: เป็นการศึกษาองค์ความรู้ด้านทัศนคติ ความคิดเห็น ในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุโณทัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

ข้อที่ 1 มีความรู้สึกร่างกับการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

ข้อที่ 2 พบปัญหาในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ภายในห้องเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ข้อที่ 3 สิ่งที่คาดหวังต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

แบบประเมินการสังเกต

กรอบการสังเกต	รายการที่สังเกต	ผลการสังเกต
1. กิจกรรม	- มีการฝึกปฏิบัติในกิจกรรม การเรียนการสอน ครูผู้สอน สังเกต จากการมอบหมายงาน	
2. วิธีการทำกิจกรรม	- มีเทคนิควิธีการสอนที่เน้นกระบวนการ การคิด การใช้เหตุผลการคิดวิเคราะห์	
3. บรรยากาศของ การทำกิจกรรม	- สภาพการเรียนการสอน - ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การโต้ตอบ ซักถามการแสดงความคิดเห็น	
4. การมีส่วนร่วม ของผู้เรียน	ผู้เรียนมีการสะท้อนกลับ - รอยยิ้ม - ความสนใจของผู้เรียน - ความกระตือรือร้น	
5. บุคลิกท่าทาง	- บุคลิกท่าทางของวิทยากร - บุคลิกท่าทางของผู้เรียน	
6. ภาพรวมของกิจกรรม	ตามบริบทและเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้น	

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

ชื่อกลุ่ม.....วันที่.....

พฤติกรรมที่สังเกต	มีน้อย		มีเสมอ		
	1	2	3	4	5
1. การเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น					
2. การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี					
3. การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือกัน					
4. การตอบสนองต่อกิจกรรม					
5. ความรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น					
6. ความกระตือรือร้นของทีม					
7. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ					
8. การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ					
9. การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามเวลา					
10. ผลงานมีคุณภาพ					

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

1. นางสาวลัดดาวัลย์ ชูเจริญ	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนวัดทุ่ง
2. นายถิรวัฒน์ เสารางทอย	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231)
3. นางสาวพรสุดา มั่นคำ	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนบ้านหนองเสาเล้า
4. นายพงศกร พรหมดวงศรี	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนวัดเต่าทอง
5. นางสาวสิริวรรณ คงกระจำ	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม
6. นางสาวธัญธิญารัตน์ เทพบาท	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง
7. นางสาวจุฑามณี สีนวน	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนบ้านหนองบัว
8. นางสาวณิชากรนต์ อินทพุก	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนบ้านป่ามะม่วง
9. นางสาวเบญจวรรณ อ่องสัมฤทธิ์	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนวัดศรีเมือง
10. นายนพรัตน์ ไกรกิจราษฎร์	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนวัดเสาหิน
11. นางสาวสายรุ้ง บัวส้ม	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนบ้านป่าสัก
12. นางสาวอภิญา ศรีรุ่งเรือง	ตำแหน่ง ครูโรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ

ผู้ให้ความรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน

นายเคียง ขำนิ ตำแหน่ง ครูโรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๔

 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
 อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นางสาวลัดดาวัลย์ ชูเจริญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อสารความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอุไรโขทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)

 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นายถิรวัฒน์ เสาธิตทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นางสาวพรสุดา มั่นคำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นายเคียง ชานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นายพงศกร พรหมดวงศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นางสาวสิริวรรณ คงกระจำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นางสาวธัญญารัตน์ เทพบาท

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นางสาวจุฑามณี สีนวน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นางสาวณิกานต์ อินทพุก

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นางสาวเบญจวรรณ อ่องสัมฤทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นายณพรัตน์ ไกรกิจราษฎร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๑๓๑๓-๑๕๓๐

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นางสาวสายรุ้ง บัวส้ม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์ รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๒๒๙ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์ สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

โทร. ๐๙-๓๓๓๓-๑๕๓๐

ภาคผนวก ค ตัวอย่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมาย
ด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย
อรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

- การเรียนรู้อาศัยสมรรถกวีกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้
1. กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง
 2. แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 7 คน
 3. อ่านคำชี้แจงการใช้สมรรถกวีกรรม ขั้นตอนการเรียนโดยใช้สมรรถกวีกรรมการให้เข้าใจก่อน
ลงมือศึกษาสมรรถกวีกรรม
 4. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้
 5. ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนในสมรรถกวีกรรม
 6. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เสร็จเรียบร้อยแล้วให้ตรวจสอบสมรรถกวีกรรม “เล่าเรื่องเมือง
สุโขทัย” และนำส่งครูผู้สอน

จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัย
2. เพื่อนำความรู้ที่ได้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชน
เป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสืบความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย
3. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตนเอง
และพัฒนาเยาวชนนักสืบความหมาย

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สืบเรื่องเมืองพระร่วง

สุโขทัย มาจากคำว่า สุข-อุทัย ซึ่งมีความหมายว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” ก่อนการก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัย พญาศรีนาวนำถอม พระบิดาของพ่อขุนผาเมือง ได้ปกครองเมืองโบราณสุโขทัยมาก่อน หลังจาพระองค์สวรรคต ขอมสบาดโขลญลำพง เข้าลวงจากราชอาณาจักรเขมร ได้เข้ายึดครองเมือง ต่อมาพ่อขุนบางกลาพาว เจ้าเมืองบางยาง และพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด ได้ยึดเมืองคืน และสถาปนาพ่อขุนบางกลาพาวขึ้นปกครองกรุงสุโขทัย มีพระนามใหม่ว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ เป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง ปกครองอาณาจักรสุโขทัย ในปี พ.ศ. 1781 โดยมีพระมหากษัตริย์ปกครองอาณาจักรสืบต่อมา รวม 10 พระองค์

อาณาจักรสุโขทัยมีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ในปัจจุบัน ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดตาก จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดนครสวรรค์ รวมไปถึงจังหวัดชัยนาท โดยมีอาณาจักรข้างเคียงที่มีความเจริญสืบพันธุกัน ได้แก่ อาณาจักรล้านนาทางทิศเหนือ อาณาจักรเขมรทางทิศตะวันออก อาณาจักรละโว้และอาณาจักรสุพรรณภูมิทางทิศใต้และอาณาจักรพุกามทางทิศตะวันตก อาณาจักรสุโขทัยมีพัฒนาการสืบมาจากรุ่นชน บนเส้นทางการค้าขายระหว่างเมืองภายในกับเมืองภายนอกที่สามารถติดต่อค้าขายกับจีนได้สะดวก จากหลักฐานการขุดค้นทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่า บริเวณพื้นที่ของอาณาจักรสุโขทัยนี้มีความเจริญรุ่งเรือง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สืบเรื่องเมืองพระร่วง

คำชี้แจง : ให้นักเรียนวาดภาพหลักฐานที่ค้นพบ พร้อมตอบคำถาม

หลักฐานที่พบ ได้แก่

.....

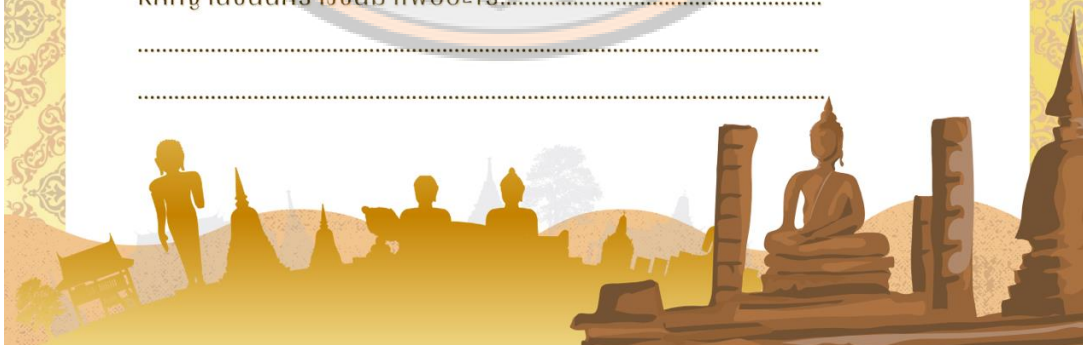
.....

.....

หลักฐานชิ้นนี้สร้างขึ้นมาเพื่ออะไร.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย

ศิลปะสุโขทัย

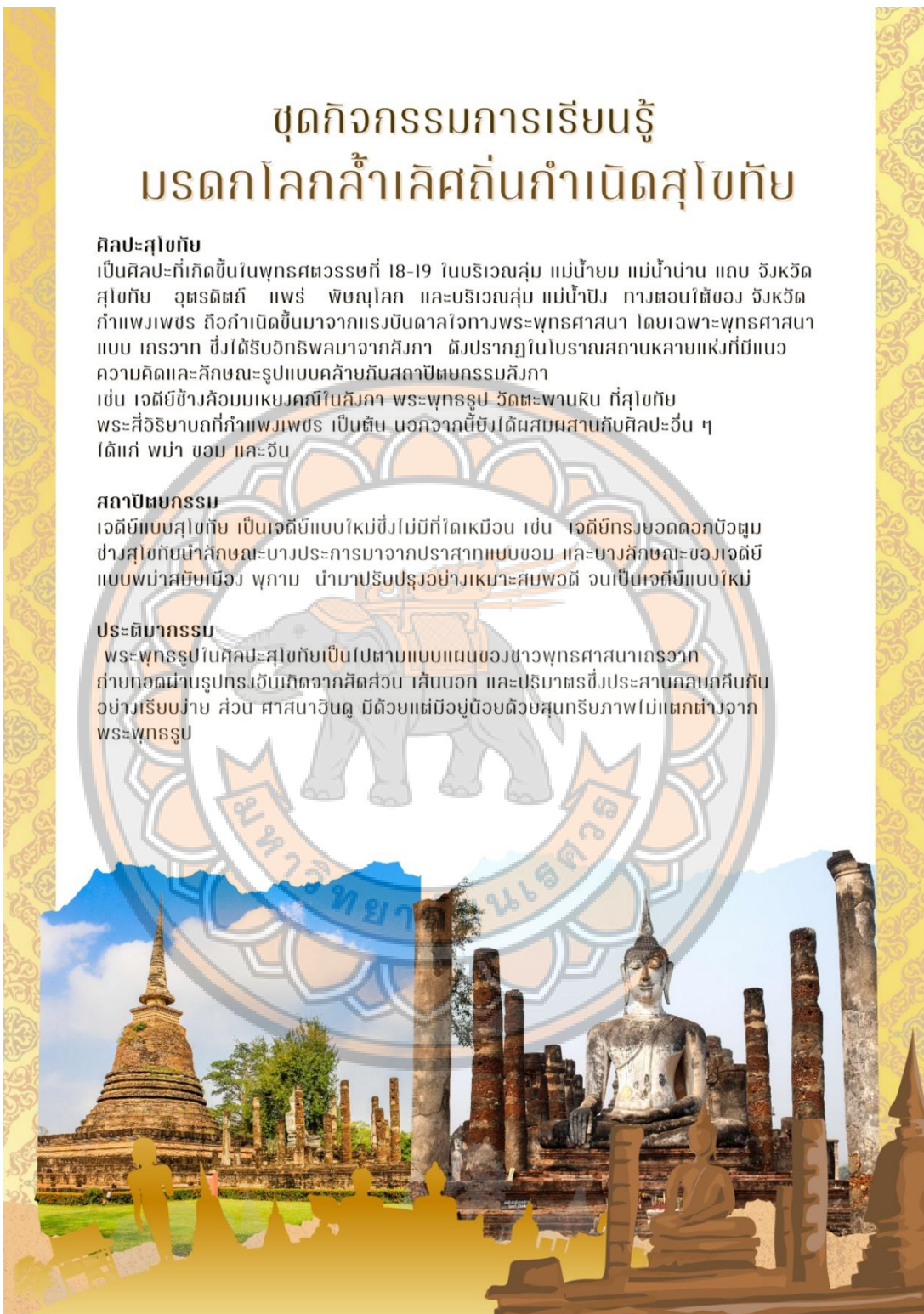
เป็นศิลปะที่เกิดขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18-19 ในบริเวณลุ่มแม่น้ำยม แม่น้ำน่าน แถบ จังหวัดสุโขทัย อุตรดิตถ์ แพร่ พิจิตร และบริเวณลุ่มแม่น้ำปิง ทางตอนใต้ของ จังหวัดกำแพงเพชร ถือกำเนิดขึ้นมาจากแรงบันดาลใจทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนาแบบเถรวาท ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากลังกา ดังปรากฏในโบราณสถานหลายแห่งที่มีแนวความคิดและลักษณะรูปแบบคล้ายกับสถาปัตยกรรมลังกา เช่น เสด็จช้างล้อมแบบสมัยทวารวดี พระพุทธรูป วัดสะพานหิน ที่สุโขทัย พระศรีวิชัยบกที่กำแพงเพชร เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ผสมผสานกับศิลปะอื่น ๆ ได้แก่ พม่า ขอม และจีน

สถาปัตยกรรม

เจดีย์แบบสุโขทัย เป็นเจดีย์แบบใหม่ซึ่งไม่มีที่ใดเหมือน เช่น เจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูม ข้างสุโขทัยนำลักษณะบางประการมาจากปราสาทแบบขอม และบางลักษณะของเจดีย์แบบพม่าสมัยเมืองพุกาม นำมาปรับปรุงอย่างเหมาะสมพอดี จนเป็นเจดีย์แบบใหม่

ประติมากรรม

พระพุทธรูปในศิลปะสุโขทัยเป็นไปตามแบบแผนของชาวพุทธศาสนาเถรวาท ถ่ายทอดผ่านรูปทรงอันเกิดจากสัดส่วน เส้นนอกล และปริมาตรซึ่งประสานกลมกลืนกันอย่างเรียบง่าย ส่วนศาสนาฮินดู มีด้วยแต่มียูนิคอร์นด้วยสุนทรียภาพไม่แตกต่างจากพระพุทธรูป

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย

สังคโลก

“สังคโลก” หมายถึง เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตขึ้นในรูปแบบของภาชนะ เครื่องประกอบสถาปัตยกรรม ตุ๊กตา เป็นต้น มีทั้งชนิดเคลือบน้ำยาและไม่เคลือบน้ำยา โดยมีการผลิตมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยไปจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลาง มีการพัฒนาทั้งรูปแบบและวิธีการผลิตจนสามารถสร้างเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญในช่วงระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๐ - ๒๒ ลวดลายที่ปรากฏในถ้วยชามสังคโลกเป็นลวดลายเฉพาะ ที่พบมากในจาน ชาม ได้แก่ รูปปลา กวักกร ดอกไม้ โดยเฉพาะรูปปลา สันนิษฐานว่าเป็นปลาเพราะในชามสังคโลกใบหนึ่งมีอักษรลายสือไท เขียนบอกชื่อปลาไว้ว่า “แม่ปลากา” ภูมิปัญญาปลากา ปลาเป็นปลาน้ำชนิดหนึ่งมีมากในแม่น้ำยม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย

เพลง สุโขทัยเมืองทอง

ประพันธ์โดย : ครูเค็ญ ชำนิ

ขอเชิญทุกท่าน ขึ้นชมภิรมย์สราญ เรื่องเมืองสุโขทัย
ผลบุญหนุนให้ เกิดภูมิปัญญายิ่งใหญ่ สู่แดนดินแดนทอง
งามกับงามศิลปวิสุทธิ์ ตั้งสวรรค์ขึ้นผุด วัฒนธรรมมอญ
งามลายสือก็ไม่มีสอ พ่วงทุนท่านกลั่นกรอง ใส้ตรงแล้วใส่ลายสือ

ร้อยอารามล้วนงามสิ้น ดอกบัวชาวชนบท ก็งามระบือ
พระพุทธรูปสวย สี่ร้อยคนสือ กระบวักหรือ งามด้วยฝีมือเรา
ถิ่นใดไหนใครเล่า จะมาเทียมเท่า ชื่เมืองสุโขทัย
เพลินเสียงเพลงบรรเลงหลากหลาย ร่ำรำท่าลวดลาย จีบใจถึงใคร่จับจ้อง

ในน้ำมีปลา ในนาข้าวก็มีข้าว เรื่องราวสุโขทัย
เรื่องจริงยิ่งใหญ่ ขอนเชิญกล่าวเกิน มิใช่ หนึ่งใบแผ่นดินทอง
เราเหล่าลูกหลานทุกรุ่น ควรจะทูนและเกิด สืบเลิศจึงรื่อง
ไทยนั้นหรือไทยคือเจ้าขอ ร่วมใจกับใฝ่ปอง แ่ช่ชื่อและช่วยสืบสาน

เราคือชาวชน สืบสานปัญญาแบบยล ร่วมเป็นพยาน
สืบทวดวิถี ขวณตธรรณ สบเป็นลูกหลาน แ่แห่งเมืองรุ่งอรุณ
ลูกวังบัวบุญคุณ ลูกขอเกิดทุน ชื่ดินตธิไทย
พลันของจทุกท่านสดีส พร้อมช่วยจชัย ศิลปไทยให้ยั้งยืนยง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านบง

อำเภอภูกามยาว

ภูกามยาวเดิมเป็นแขวงหนึ่งของเมืองสุโขทัยที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่บนเกาะเล็ก ๆ ชื่อ "เกาะบง" ต่อมาใน พ.ศ. 2460 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอภูกามยาวเป็นอำเภอบ้านไทร เนื่องจากเกาะบงมีน้ำท่วมถึงในฤดูน้ำหลาก ไม่สะดวกในการติดต่อราชการของประชาชน ต่อมาใน พ.ศ. 2482 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอบ้านไทรเป็นอำเภอภูกามยาวเดิม

ตำบลไทรใน

ตำบลไทรใน ได้ชื่อนี้เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้ มี "ต้นไทร" ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ต้นไทรต้นนี้เมื่อแรกมาโคกคั่นอยู่กลางหมู่บ้านอยู่ข้างวัดบ้านไทร (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นวัดดอนสัก) อยู่ริมแม่น้ำบ้านไทร ปัจจุบันต้นไทรต้นนี้ตายแล้ว ต้นไทรต้นดังกล่าวได้ส่งผลให้ชุมชนได้ชื่อว่า "บ้านไทร" ไปด้วย ต่อมา "บ้านไทร" ได้ขยายออกเป็นสามหมู่บ้านคือ "บ้านไทรใน/บ้านไทรกลาง/บ้านไทรนอก" ต่อมาทั้งสามหมู่บ้านได้พัฒนาเป็น "ตำบลไทรใน/ตำบลไทรกลาง/ตำบลไทรนอก" ตามลำดับ และท้ายที่สุด "ตำบลไทรนอก" ก็ยังได้พัฒนาเป็น "ตำบลกกแรตและตำบลบ้านใหม่สุขเกษม"

บ้านวังขวัญ

ประวัติหมู่บ้านวังขวัญที่ได้ชื่อว่า "วังขวัญ" เพราะว่ามีพื้นที่บริเวณนี้เคยมีฝูงควายป่าอาศัยอยู่ เพราะว่าเป็นบริเวณที่เป็นป่าโดยมีว่านเป็นควายตัวผู้ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นของมันคือมีขี้วันเป็นวงๆ อยู่ตามตัวเต็มไปหมดเจ้าควายป่าซึ่งมีขี้วันเต็มตัวนี้มันมักพามาหากินใกล้ๆ กับวังน้ำลึกซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "วัง" ในลำน้ำบ้านไทร และที่เปลี่ยนแปลงบริเวณนี้คล้ายๆ กับจะประกาศว่าพื้นที่แถบนี้เป็นเขตอิทธิพลของมันเจ้าควายป่าผู้ใดเข้ามาหากินโดยเด็ดขาดด้วยเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของควายว่านตัวนี้เมื่อมันกลายเป็นจุดจำของผู้คน ดังนั้นเมื่อผู้คนได้อพยพเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้ผู้คนก็ยังคงจำได้ว่ามันเป็นถิ่นของควายที่ชื่อวังขวัญ ดังนั้นชาวบ้านจึงเรียกขานชื่อหมู่บ้านว่า "วังวังขวัญ" สืบต่อมาด้วยเหตุนี้ต่อมาทางราชการเห็นว่า คำว่า "วัง" เป็นคำพยางค์ควรจะตัดทิ้งออกไปดังนั้นจึงหมู่บ้านจึงเหลือแต่เพียงคำว่า "วังขวัญ" ในที่สุด

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วิชา ประวัติศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 2

แผนการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เวลา 4 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์

1. มาตรฐานการเรียนรู้

ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

2. ตัวชี้วัดระหว่างทาง

ส 4.1 ป.4/3 แยกแยะประเภทของหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น

3. สาระสำคัญ

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ควรค้นคว้าและรวบรวมหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ให้หลากหลายและครบถ้วนมากที่สุด เพื่อให้ตอบคำถามทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ร่องรอยการกระทำ การพูด การเขียน การประดิษฐ์ การอยู่ อาศัย ของมนุษย์ หรือสิ่งที่ปรากฏอยู่ภายนอก คือ ความคิดอ่าน โลกทัศน์ ความรู้สึก ประเพณีปฏิบัติ ของมนุษย์ในอดีต ความรู้สึกของคนในปัจจุบัน สิ่งที่มีมนุษย์จับต้องและทิ้งร่องรอยไว้ กล่าวได้ว่าอะไรก็ตามที่มา เกี่ยวพันกับมนุษย์ หรือมนุษย์เข้าไปเกี่ยวพันสามารถใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ทั้งสิ้น การศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นในอดีตโดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่นช่วยให้เรามีความรู้ ความเข้าใจในประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นของเราได้อย่างถูกต้อง และยังทำให้เกิดความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1) สืบค้นตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นตนเองจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือได้ (S, A)

2) แยกแยะประเภทของตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสืบค้นได้อย่างถูกต้อง (K)

3) นำเสนอตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นตนเองด้วยความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน (S, K, A)

5) เห็นความสำคัญของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการศึกษาประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นตนเอง (A)

5. สารการเรียนรู้

1) สารการเรียนรู้แกนกลาง

- (1) วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นอย่างง่าย
- (2) ประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แบ่งเป็นหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง
- (3) ตัวอย่างหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่นตนเอง
- (4) การตั้งคำถามทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น เช่น มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด เพราะสาเหตุใดและมีผลกระทบอย่างไร

6. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร

ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนคติของตนเองด้วยการพูดและการเขียน

พฤติกรรมบ่งชี้

3. เขียนถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้
4. เขียนถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และทัศนคติของตนเองจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูจากที่กำหนดได้

2) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด

ตัวชี้วัดที่ 2 คิดขั้นสูง (การคิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ)

พฤติกรรมบ่งชี้

1. คิดสังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
2. คิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มีความรับผิดชอบ
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

8. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. นักเรียนทำความเข้าใจกับจุดประสงค์การเรียนรู้
2. นักเรียนดูภาพตัวอย่างแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นต่าง ๆ (เช่น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร ศิลาจารึก เครื่องสังคโลก) โดยครูตั้งคำถามให้นักเรียนช่วยกันตอบ เช่น

- 1) สถานที่ดังกล่าวคือที่ใด อยู่ท้องถิ่นใด
 - 2) สถานที่ดังกล่าวมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างไร
 - 3) นอกจากสถานที่ดังกล่าว มีสถานที่ใดอีกบ้างที่ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
 - 4) นักเรียนคิดว่ารูปภาพต่าง ๆ เรียกว่าอะไร มีอะไรบ่งบอกถึงเรื่องราวในประวัติศาสตร์
3. นักเรียนร่วมกันเชื่อมโยงข้อมูลเห็นถึงความสำคัญของหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ร่องรอยการกระทำ การพูด การเขียน การประดิษฐ์ การอยู่ อาศัยของมนุษย์ หรือสิ่งที่ปรากฏอยู่ภายนอก คือ ความคิดอ่าน โลกทัศน์ ความรู้สึก ประเพณีปฏิบัติ ของมนุษย์ในอดีต ความรู้สึกของคนในปัจจุบัน สิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องและทิ้งร่องรอยไว้ กล่าวได้ว่าอะไรก็ตามที่มา เกี่ยวพันกับมนุษย์ หรือมนุษย์เข้าไป เกี่ยวพันสามารถใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ทั้งสิ้น

2. ผู้สอนทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยผู้เรียนเชื่อมโยงเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม

ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง สืบเรื่องเมืองพระร่วง

ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุโขทัย โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมไปถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกค้นพบในสมัยสุโขทัย

1. นักเรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุโขทัย โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาข้อมูลทั้งจากใบความรู้และเอกสารประกอบการทำกิจกรรมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินกิจกรรม และการทำแบบฝึกทักษะกิจกรรม

2. เมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรมผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปสิ่งที่ตนได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุโขทัย หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกค้นพบในสมัยสุโขทัย

3. เมื่อผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้สอนเติมเต็มข้อมูลและใช้คำถามกระตุ้นความคิดเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนถัดไป

ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัย

1. ครูผู้สอนแนะนำกิจกรรมที่ 2 เรื่อง มรดกโลกล้ำเลิศถิ่นกำเนิดสุโขทัยโดยให้นักเรียนศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัฒนธรรมสมัยสุโขทัย

2. นักเรียนศึกษาในแหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินกิจกรรม และการทำแบบฝึกทักษะกิจกรรม

3. เมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรมผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปสิ่งที่ตนได้ศึกษาเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัฒนธรรมสมัยสุโขทัยเมื่อผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้สอนเติมเต็มข้อมูลและใช้คำถามกระตุ้นความคิด เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนถัดไป

ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง

1. ครูผู้สอนแนะนำกิจกรรมที่ 3 เรื่องเล่าขานถิ่นฐานบ้านกง

2. นักเรียนศึกษาใบความรู้เกี่ยวกับเรื่องประวัติความเป็นมาของอำเภอกงไกรลาศ แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยในอำเภอกงไกรลาศ แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และของดีอำเภอกงไกรลาศ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการทำสื่อเผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย

3. เมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรมผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปสิ่งที่ตนได้ศึกษาทั้งจากเอกสาร และฐานการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมทั้ง 3 ชุดกิจกรรม แล้ว เมื่อผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้สอนเติมเต็มข้อมูลและใช้คำถามกระตุ้นความคิด

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุปบทเรียน

1. หลังจากการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนของชุดกิจกรรมประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปจัดทำสื่อเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมความคิดที่ได้เรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมทั้ง 3 ชุดกิจกรรม แล้วจัดทำเป็นสื่อเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดียโดยผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกและแนะนำการลำดับข้อมูลให้แก่ผู้เรียน

สื่อการเรียนรู้

- หนังสือเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- สื่อประกอบการสอนเรื่อง การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
- ชุดกิจกรรมประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ฉบับนักเรียน)

ภาระงาน/ชิ้นงาน

- สื่อเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย

การวัดและประเมินผล

รายการวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	- ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
2. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) - ใฝ่เรียนรู้ - มีความรับผิดชอบ - มุ่งมั่นในการทำงาน	- สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล	- แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
3. กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้	- ตรวจการนำเสนอผลงานสื่อเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย	- การนำเสนอผลงานสื่อเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย	- ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายวิชาประวัติศาสตร์

คำชี้แจง ให้คะแนนและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนให้ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนตามความจริง

ที่	ชื่อ-สกุล	คุณลักษณะอันพึงประสงค์														
		มีวินัย					ใฝ่เรียนรู้					มุ่งมั่นในการทำงาน				
		3	2	1	ผ่าน	ไม่ผ่าน	3	2	1	ผ่าน	ไม่ผ่าน	3	2	1	ผ่าน	ไม่ผ่าน

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(นางสาวคันธมาลี บุญประสิทธิ์)

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ดี	ดีเยี่ยม
1. มีวินัย	ไม่ปฏิบัติตาม ตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ตรงต่อ เวลา ในการปฏิบัติ กิจกรรม	ปฏิบัติตาม ตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ตรงต่อ เวลา ในการปฏิบัติ กิจกรรม	ปฏิบัติตาม ตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ตรงต่อ เวลา ในการปฏิบัติ กิจกรรม และรับผิดชอบ ในการทำงานได้ดี	ปฏิบัติตามตาม ข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ตรงต่อ เวลา ในการปฏิบัติ กิจกรรมและ รับผิดชอบ ในการทำงาน ได้ดีเยี่ยม
2. ใฝ่เรียนรู้	ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ศึกษาค้นคว้า หาความรู้	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่ในการเรียน และมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นบางครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่ในการเรียน และมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ บ่อยครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่ในการเรียน และมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นประจำ
3. มุ่งมั่น ในการทำงาน	ไม่ตั้งใจปฏิบัติ หน้าที่การทำงาน	ตั้งใจรับผิดชอบ ในหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย ให้สำเร็จ	ตั้งใจรับผิดชอบ ในหน้าที่ ที่ได้รับ มอบหมายให้ สำเร็จ มีการปรับปรุง และพัฒนา การทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจรับผิดชอบ ในหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้ สำเร็จ มีการปรับปรุง และพัฒนา การทำงานให้ดีขึ้นภายในเวลา ที่กำหนด

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
3	ดีมาก
2	ดี
1	ผ่าน
0	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การผ่านการประเมิน : ระดับ ดี

สื่อประกอบการสอน

จารึกพ่อขุนรามคำแหง (จารึกหลักที่ 1)

...เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหง เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา
ในนามีข้าว เจ้าเมืองป่ออาจกอบ (ภาษี) ในไพร่รู้ทาง
เพื่อนจูงวัวไปค้าขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้างค้า
ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้าทองคำ...

นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า
พระร่วงในตำนานก็คือ
กษัตริย์สุโขทัยทุกพระองค์
คือ“พระร่วง”

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เสมือนจริง

ตื่นทำเนียบสุโขทัย

สุโขทัยเมืองทอง

ประพันธ์โดย : ครูเคียง ชำนิ

ในน้ำมีปลา ในนาข้าวก็มีข้าว เรื่องราวสุโขทัย
เรื่องจริงยิ่งใหญ่ ชาวสุโขทัยล้วนมี มิใช่ หนึ่งในแสนทอง
เราเหล่าลูกหลานทุกรุ่น ควรจะดูแลและเกิด สิ่งเลิศเรื่องรอง
ไทยนั้นหรือไทยคือเจ้าของ ร่วมใจกันปกป้อง แซ่ซ้องและช่วยสืบสาน

เราคือเยาวชน สืบสานปัญญาแบบยล ร่วมเป็นพยาน
สืบทอดวิถี ของดนตรีการณี่ สมเป็นลูกหลาน แห่งเมืองรุ่งอรุณ
ลูกวงศ์วงศ์คุณ ลูกขอเกิดคุณ ซึ่งดนตรีไทย
พลังของทุกท่านสอดสอ พร้อมช่วยอวยชัย ศิลปไทยให้ยั่งยืนยง

สุโขทัยเมืองทอง

ประพันธ์โดย : ครูเคียง ชำนิ

ขอเชิญทุกท่าน ชื่นชมภิรมย์สราญ เรื่องเมืองสุโขทัย
ผลบุญใหญ่ให้ เกิดภูมิปัญญายิ่งใหญ่ หนึ่งเดียวในแสนทอง
งามถิ่นงามศิลปวิสุทธ ดั่งสวรรค์นั้บนสุด งามดีชวนมอง
งามลายสือก็ไม่มีสอง พะอูนท่านถลันกรอง ไตรรงค์แล้วใส่ลายสือ

ร้อยอารามล้วนงามสิ้น ดอกบัวขาวนิลที่ งามระบือ
พระพุทธรูปสวย สำรองคนลือ กระจกอีกหรือ งามด้วยฝีมือเรา
ดินใดใครเล่า จะมาเทียมเท่า ซึ่งเมืองสุโขทัย
เพลลิเสียจเพลงบรรเลงหลากหลาย
ร้ายร่ำทำลวดลาย จ้างถึงใคร่จับจ้อง

เรื่องเล่าขาน ถิ่นฐานบ้านกง

คำขวัญอำเภอทองไทร

ทองม้วนชวนชิม

ปลาแร่ดีดจริง

อร่อยลิ้นขนบผิง

ยอดยี่งน้ำปลาดี

บ้านคลอง

..จันทบุรี

คลองโบราณเดิมเป็นแขวงหนึ่งของเมืองสุโขทัย
ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่บนเกาะเล็ก ๆ ชื่อ "เกาะทอง"
ต่อมาใน พ.ศ. 2460 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอคลองโบราณ
เป็นอำเภอบ้านไทร

เนื่องจากเกาะทองมีน้ำท่วมถึงในฤดูน้ำหลาก
ไม่สะดวกในการติดต่อราชการของประชาชน
ต่อมาใน พ.ศ. 2482 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่อ
อำเภอบ้านไทรเป็นอำเภอคลองโบราณดังเ

บ้านวังขวัญ

ประวัติหมู่บ้านวังขวัญที่ได้ชื่อว่า "วังขวัญ"
เพราะว่าพื้นที่บริเวณที่เคยมีทุ่งควายป่าอาศัยอยู่เพราะว่าเป็นบริเวณที่เป็นป่า
โดยมีเจ้าผู้ครองเมืองเป็นผู้ที่ได้อพยพผู้คนมาตั้งบ้านเรือนอยู่
อยู่ตามลำน้ำเดิมไปหมดเจ้าผู้ครองเมืองมีขบวนช้างเผือก
ขบวนช้างเผือกของบ้านนาเหล็กกับช้างเผือกของบ้านนาเหล็ก
ในลำน้ำบ้านไทร และที่เดิมปล่อยอยู่บริเวณนี้คนเลี้ยงช้างจะประกาศว่าพื้นที่แถบนี้
เป็นเขตอิทธิพลของบ้านนาเหล็กช้างเผือกเข้ามาหาถิ่นโดยดีดขาด
ด้วยเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของควายป่าผู้เลี้ยงช้าง
ที่กลายเป็นจุดจำของผู้คน ดังนั้นเมื่อผู้คนได้พบพวกรวมอยู่ในบริเวณนี้
ผู้คนก็ยังพอจำได้ว่ามันเป็นถิ่นของควายที่ชื่อวังขวัญ
ดังนั้นชาวบ้านจึงเรียกขานชื่อชุมชนว่า "วังขวัญ"
สืบต่อมาด้วยแต่ต่อมาทางราชการเห็นว่า คำว่า "วัง"
เป็นคำหยาบควรจะต้องตัดทิ้งออกไปดังนั้นชื่อหมู่บ้าน
จึงเหลือแต่เพียงคำว่า "วังขวัญ" ในที่สุด